

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ÖĞRETMEN YETERLİK ÖLÇEĞİ GELİŞTİRİLMESİ
VE GEÇERLİK GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI
(AFRİKA /NİJER - NİAMEY ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zehra ŞAŞMAZ

İstanbul
Haziran - 2019

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ÖĞRETMEN YETERLİK ÖLÇEĞİ GELİŞTİRİLMESİ VE
GEÇERLİK GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI
(AFRİKA /NİJER - NIAMEY ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zehra ŞAŞMAZ

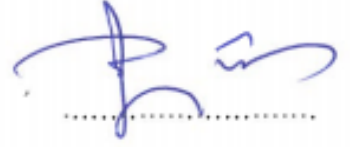
Tez Danışmanı
Dr. Öğr.Üyesi Turgay ŞİRİN

İstanbul
Haziran - 2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Turgay ŞİRİN

Üye Prof. Dr. Ahmet AKIN

Üye Dr. Öğr. Üyesi Yusuf BİLGE

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ömer ÇAHA
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Öğretmen Yeterlik Ölçeği Geliştirilmesi ve Geçerlik Güvenirlik Çalışması (Afrika /Nijer- Niamey Örneği)” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Haziran, 2019

Zehra ŞAŞMAZ

ÖNSÖZ

Bu çalışmayı, mesleğimin gerçek anlamda manaya büründüğü ve anlam bulduğu, ülkemden 6500 km uzakta, yüz yıllardır sömürülen, tüketilen, kendilerine ait tüm zenginlikleri batılı ülkeler tarafından kullanılan, hak etmedikleri yoksulluk ve sefaletle mahkum edilen, korkutulan sindirilen, eğitim ve yaşam hakları ellerinden alınan, Afrika Kıtası'nın gerçek sahibi olan Nijer'li kardeşlerime armağan ediyorum.

Çalışma süresince, içinde bulunduğum zor şartlardan dolayı çalışmayı tamamlayamama risklerine rağmen bana inanıp güvenerek sonuna kadar desteğini esirgemeyen tez danışmanım çok değerli Dr. Öğr. Üyesi Turgay ŞİRİN'e, sadece tez sürecinde değil yaptığım tüm çalışmaların analiz bölümlerinde koşulsuz teknik destek sağlayan Talim Terbiye Kurulu Üyesi çok değerli Sayın Hocam Doç. Dr. Mustafa OTRAR'a, Nijer'de çalışmayı yürütme aşamalarında desteklerini esirgemeyen Dr. Mehmet ÇELEN'e, tüm kalbimle sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ölçeğin sahada uygulanması ve Fransızca'ya çeviri sürecinde son derece samimi duygularla yardımlarını esirgemeyen Nijer'li dostlarım Okul Müdür M. Bassirou MAGAGİ, Bilgisayar Öğretmeni M. Abdoullah Wakilli, İngilizce Öğretmeni M. Said ABİ'ye ben de tüm samimiyetim ile teşekkürlerimi sunuyorum.

Zehra ŞAŞMAZ

ÖZET

ÖĞRETMEN MESLEKİ YETERLİK ÖLÇEĞİ GELİŞTİRİLMESİ VE GEÇERLİK GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI (Afrika /Nijer- Niamey Örneği)

Zehra ŞAŞMAZ

Yüksek Lisans, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Turgay ŞİRİN

Haziran, 2019, 67+ xi Sayfa

Afrika Kıtası tarih boyunca birçok imparatorluklara, yüksek medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. 19. yüzyılda sanayi devrimi ile birlikte Avrupa ülkelerinin çalışacak insan gücünü temin etmek için Kuzey ve Batı Afrika'dan başlayarak, güneye ve daha sonra doğu Afrika'ya kadar köle ticareti başlatarak tüm yetişkin erkek neslini Avrupa ve Amerika Kıtası'na nakletmesi, ardından uzun yıllar süren sömürge sistemini oluşturması Afrika Kıtası'nın tüm toplumsal dinamiklerini, sosyal ve kültürel dokusunu, inançlarını, kadim geleneklerini yıkmıştır.

Bu çalışmada, Sahra Altı Ülkelerinden olan Nijer'in başkenti Niamey'de mevcut öğretmenlerin nitelik ve yeterliklerini ölçmek ve bu doğrultuda eksik bulunan yeterlikleri hizmet içi eğitimler ile tamamlamak, bunun yanında üniversitelerde yeni yetiştirilen öğretmenlerin daha donanımlı ve yeterliği yüksek olarak mezun olabilmeleri için üniversite yönetimine yeni bölümler, dersler ve yeni içerikler hazırlayabilmelerinde yol gösterici öneriler sunabilmek ve Nijer eğitim sistemine hediye etmek üzere ' Öğretmen Yeterlik Ölçeği' geliştirilmiştir.

Öncelikle 70 maddelik madde havuzu oluşturulmuş ardından bu maddeler 10 kişilik uzman görüşüne sunulmuş ve Lawshe KGO ve KGİ analizleri yapılmıştır. Elde edilen 52 maddelik ölçek aday formu okul yöneticileri tarafından 20 kişilik öğretmen üzerinde pilot uygulama yapılmış olup sonrasında yapı geçerliği çalışmalarında direk Oblimin döndürme işlemi ile toplam varyansın %69.13'ünü açıklayan 7 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin güvenirlik işlemleri için yapılan analizler sonucunda ,

Cronbach alpha değerleri alt boyutlar için $\alpha_{\min}=.825$ ile $\alpha_{\max}=.933$ arasında, toplam için ise bu değer $\alpha_{\text{top}}=.980$ olarak hesaplanmıştır.Son olarak oluşan 7 alt boyut ölçükleri ortak yeterlilik baz alınarak isimlendirilmiş ve ölçęe son hali verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sahra-Altı Afrika, Öğretmen Yeterlik Ölçeği.

ABSTRACT

ÖĞRETMEN MESLEKİ YETERLİK ÖLÇEĞİ GELİŞTİRİLMESİ VE GEÇERLİK GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI (Afrika /Nijer- Niamey Örneği)

Zehra ŞAŞMAZ

Post-Graduate, Master and Counseling Psychological

Thesis Advisor: Dr. Öğr. Üyesi Turgay ŞİRİN

June, 2019, 67 + xi Sayfa

The African Continent has registered the arrivals of several empires and civilization throughout history. In The 18.th century, with the industrial revolution, European countries started the slave trade from South to East Africa, in order provide themselves with manpower. In this processes, the young generation of Africa has been taken out for Europe and America's seek. Emptying Africa from this generation and the long-standing colonial system have destroyed all the social dynamics, social and cultural fabric, , beliefs and ancient traditions of African continent.

European Countries have shared the African countries among them selves in the most appropriate way to their interests and have left theme under military, political and social pressure. Almost all of the countries, which seem to have achieved independence, are still militarily and politically subjugated by European countries and have not been able to achieve their freedom in the right way. All the African's underground and surface mineral ressources, qualified manpower and tourism centers which are suposed to sustain its economy countries such as America, China, Japan, especially European states.

The fact that African Continent, which is extremely rich and watery lands, whit underground and surface mineral ressources and has extraordinary tourism centers and The Africans who are the right owners of the continent are forced tol ive in povert and misery is not unacceptable by human rights.

Today, especially in Sub-Saharan Countries, new generations are growing; their language, culture, beliefs have been altered, their education rights are restricted, they are brought to the stage of losing their own self, they cannot think freely, and they are transformed into individuals in order to abolish this wicked system and set Africans free from outside pressure that keeps them under extreme poverty, the most important thing to do is the improvement of Education system and which can be achieved by training qualified teachers.

In this study, it is necessary to measure the qualifications and abilities of the current teachers in Niamey, the capital of Niger, which is one of The Sub-Saharan Countries. By the same time, this study is a gift to the Education system of Niger which is going to help the newly-trained teachers in the universities to be able to graduate as higher equipped. It is also going to allow universities to open new departments and offer new lessons and contents.

So, Teacher's Qualifications Scale was developed in order to enhance the education system in Niger and to shape the planning of sections, lessons and new contents.

Key Words: Sub-Saharan Africa, Teachers Qualifications Scale.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
RESİMLER LİSTESİ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	1
1.3. Önem.....	2
1.4. Sayılıtlar	3
1.5. Sınırlılıklar	3
1.6. Tanımlar	4

İKİNCİ BÖLÜM

AFRİKA TARİHİ, COĞRAFİK YAPISI, KÜLTÜRÜ, TEMEL EĞİTİM SİSTEMİ, SÖMÜRGEÇİLİK FAALİYETLERİ İLE İLGİLİ LİTERATÜR BİLGİLERİ	6
2.1. Afrika Tarihi	6
2.2. Coğrafik Yapısı	8
2.3. Kültür	11
2.4. Temel Eğitim Sistemi	12
2.4.1. Eğitimin Hak Olarak Algılanması.....	12
2.4.2. Temel Eğitimi	13
2.4.3. Afrika'da Osmanlı İmparatorluğu Dönemi İlişkiler.....	14
2.5. Sömürgecilik Faaliyetleri.....	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖĞRETMENLİK VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ YETERLİLİKLERİ 18

3.1. ÖĞRETMEN YETERLİLİKLERİ.....	18
3.1.1. Yeterlik.....	18
3.1.2. Yeterlik Göstergesi	22
3.2. MEB ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL YETERLİLİKLERİ	23
3.2.1. Temel Eğitime Destek Projesi.....	23

DÖRDÜNCÜ

BÖLÜM

YÖNTEM..... 25

4.1. Araştırmanın Modeli	26
4.2. Evren ve Örneklem	26
4.3. Verilerin Toplanması	26
4.3.1. Kişisel Bilgi Formu	26
4.3.2. Şaşmaz-M Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği'nin Geliştirilmesi.....	26
4.4. Verilerin Analizleri ve Yorumlanması.....	26

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR..... 46

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER..... 53

KAYNAKÇA..... 57

EKLER..... 63

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4.4.1: Hakem Frekans Değerleri	27
Tablo 4.4.2: Pilot Uygulama Frekans Değerleri	28
Tablo 4.4.3: KMO ve Bartlett Değerleri	28
Tablo 4.4.4: Açıklanan Toplam Varyans Miktarları	29
Tablo 4.4.5: Direkt Oblimin Döndürme İle Elde Edilen Matriks	29
Tablo 4.4.6: KMO ve Bartlett Değerleri	33
Tablo 4.4.7: Açıklanan Toplam Varyans Miktarları	33
Tablo 4.4.8: Direkt Oblimin Döndürme Metodu İle Elde Edilen Matriks	35
Tablo 4.4.9: Faktör Analizi Sonucunda Belirlenen Alt Boyutlara Giren Maddeler...	38
Tablo 4.4.10: Güvenirlik Analizleri Sonuçları, ÖYÖ Alt Boyutları için İç tutarlık (Cronbach Alfa) Katsayıları	39
Tablo 4.4.11: Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği'nin Madde Ayırd edicilik Analizleri...	40
Tablo 4.4.12: Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği'nin Madde Toplam ve Madde Kalan Analizleri Sonuçları	43
Tablo 4.4.13: Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği'nin Faktörlerarası ve Faktör-Toplam Puan Korelasyon Değerleri	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1.2.1. Başarılı Eğitim Sistemlerinin Öğretmen Yetiştirme Stratejileri 23

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1: Afrika Nüfus ve Yüz Ölçümü	10
Resim 2.2: Afrika Kıtası Uydu Görüntüsü	10
Resim 2.3: Sahra-Altı Afrika Ülkelerinde Okuma-Yazma Oranları	13
Resim 2.4: 1913'den Günümüze Kadar Afrika Kıtası'nda Sömürge Bölgeleri	15

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

11. Problem

Araştırmanın problemini “Sahra-Altı Afrika’sı Nijer/Niamey’de bulunan anaokulu ve ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenlerinin mesleki yeterlikleri düzeyini ölçmek için uygun ölçüm aracı var mıdır?”

12. Amaç

Bu araştırmada genel amaç olarak Sahra Altı Afrika’sında dünyanın en yoksul üçüncü ülkesi olan Niamey/Nijer’de anaokulu ve ilkokul sınıf öğretmenlerinin mesleki yeterlilik düzeyleri saptamak için yeterli ölçeği geliştirmek ve daha sonra yapılacak farklı çalışmalarda öğrenci başarıları ile öğretmen yeterlikleri arasındaki ilişki düzeyini saptamaktır.

Geliştirilecek Öğretmen Yeterlik Ölçeğinin ülkenin eğitim sistemine ne tür katkıları olacaktır? Nijer/Niamey’deki öğretmenleri baz alarak, öğretmen yeterliklerinin ölçülmesi ve geliştirilmesi ihtiyacı, uluslararası gelişmelerin Afrika eğitim sistemlerine yansımaları gerekliliğinden doğmuştur. Eğitimde uluslararası gelişmeler Afrika ülkelerinde farklı ülkelerin kuruculuğunu yaptığı özel okullar ile sınırlı kalmakta devlet okullarına bir yansıması olmamaktadır. Bu nedenle yeterlikler ölçülürken; öğrencilerin içinde buldukları çağın ihtiyaçlarına uygun olarak eğitilmelerinin sağlanması, öğretmenlik mesleğinin statüsünün iyileştirilmesine yardımcı olunması, ülkenin eğitim politikalarının belirlenmesi, üniversitelerde öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesi, hizmet içi eğitimlerin ihtiyaca karşılık verecek nitelikte olması ve yeterliklerin yakından takip edilip sonuçlarının etkili olacak şekilde değerlendirilmesine imkân verilmesi amaçlanmıştır.

13. Önem

Sahra-Altı Afrika, dünyada en yüksek yoksulluk oranlarına sahiptir. Sahra Altı Afrika aşırı yoksullukta yaşayan insan sayısının sabit bir şekilde 290 milyondan (1990 yılında) 414 milyona (2010 yılında) yükseldiği tek gelişmekte olan bölgedir. Dünya Bankası, 2015 yılına kadar yoksulluk sınırının günlük 1.25 \$'dan daha az olacağını tahmin etmektedir (Steady-progress-many-millennium-develop, 2015).

Ayrıca, ülkemizde özellikle Afrika kıtasıyla ilgili tarihi ve coğrafi çalışmalar oldukça azdır. Tarih boyunca dini, siyasi ve kültürel ilişkilere sahip olduğumuz Afrika coğrafyası ile geçmişte ve günümüzde aramızdaki köprülerin tekrardan kurulmaya başlanmasına, Afrika'nın sömürgeci güçlerin faydalandığı bir sömürü coğrafyası olarak değil, kültür zenginliğinin olduğu kadim medeniyetler coğrafyası olarak tanınmasına ve tanıtılmasına ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaç ve öneme binaen Afrika coğrafyasıyla ilgili Osmanlı Devleti döneminde yapılan araştırma ve çalışmaların günümüze kazandırılması önem arz etmektedir. Bu çalışmada bu konulara da önemi nedeni ile yer verilmiştir. Avrupa ülkeleri, çıkarlarına en uygun şekilde kendi aralarında Afrika ülkeleri paylaşmış ve o tarihlerden günümüze değin askeri, siyasi, sosyal baskısı altında bulundurmaktadır. Bağımsızlığını elde etmiş gibi görülen bu ülkelerin tamamına yakını halen askeri ve siyasi olarak Avrupa ülkelerinin boyunduruğu altındadır ve özgürlüklerini gerçek manada elde edememişlerdir.

Afrika ülkelerinde ekonomik getiri sağlayacak tüm yer altı ve yer üstü zenginlikleri, nitelikli insan gücü, turizm merkezleri Fransa, İngiltere başta olmak üzere diğer Avrupa ülkeleri, Amerika, Çin ve Japonya'nın kontrolündedir. Son derece zengin ve sulak topraklara, yeraltı ve yer üstü maden zenginliklerine, olağanüstü turizm merkezlerine sahip olan Afrika Kıtası'nda, kıtanın gerçek sahibi olan Afrikalı insanların yoksulluk ve sefalet içinde yaşamaya mecbur bırakılmaları insan haklarına aykırı ve kabul edilebilir bir durum değildir. Bugün özellikle Sahra Altı ülkelerinde dünya ya gelen yeni nesiller; dilleri, kültürleri, inançları değiştirilmiş, eğitim hakları kısıtlanmış, kendi öz benliklerini yitirme aşamasına getirilmiş, özgürce düşünemeyen, bireylere dönüştürülmüş olarak yaşamlarını sürdürmektedirler. Toplumsal olarak bu durumdan kurtulmaları her şeyden önce eğitim sisteminin iyileştirilmesi ve nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi ile mümkün olacaktır.

Sahra-Altı Afrika'daki patronaj, yolsuzluk ve kayırmacılık gibi siyasi dinamikler ve bazı siyasi elitlerin sosyal koruma müdahalelerini desteklemeye karşı isteksiz olmaları, özellikle de yoksul ve savunmasızlara etkili bir sosyal koruma ve eğitim haklarının sağlanmasını engellemiştir. Okullara tahsis edilen finansal kaynaklar çok düşük olduğu eğitim standartlarında fazlasıyla gözlemlenmektedir.

Ülkenin eğitim politikaları ve eğitime ayrılan bütçe çok düşük olduğu için okullarda yeterli sayıda öğretmenin görev yapmasına olanak tanımamakta, eğitim haklarının sağlanmaması neticesinde ülkede ortaöğretim ve üniversite kademelerinde sık sık öğrenci grevleri ve protesto gösterileri düzenlenmekte ve zaman zaman can kaybı yaşanmaktadır.

Üniversitelerde öğretmen yetiştirme programlarının ve öğretim üyelerinin yok denecek kadar az sayıda olması, fiziki donanımların yetersizliği nitelikli öğretmen yetişmesini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, Nijer /Niamey 'de görev yapan öğretmenlerinin de mesleki yeterlik düzeyleri ölçüm aracı olmadığı için mesleki yeterlik düzeyleri tespit edilememekte ve bir çoğunun pedagojik formasyon almadığı çalışmalar esnasında görülmüştür.

Alan yazında Sahra-Altı Afrika'sı olan Nijer'de Öğretmen Yeterlik Ölçeği geliştirilmesi ve öğretmen yeterliklerini ölçme çalışmalarının yapıldığına dair herhangi bilimsel bir çalışmaya rastlanmamış olup öğretmen yeterlik ölçeği geliştirilmesine ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.

Geliştirilen öğretmen yeterlik ölçeğinin, Nijer/Niamey'de görev yapan öğretmenlerin yeterliklerini ölçerek ülkenin eğitim sistemi ve öğretmen yetiştirme-geliştirme çalışmalarına ışık tutacağı ve yapılacak olan benzer çalışmalara yön vereceği düşünülmektedir.

14. Sayıtlar

1. Araştırmaya katılan eğitim bakanlığı müfettişleri ve okul müdürleri objektif bakış açısıyla öğretmenlerin mesleki yeterliklerini değerlendirmişlerdir.

15. Sınırlılıklar

Araştırma,

- 2018-2019 Eğitim – Öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Araştırma Nijer’in başkenti Niamey’de bulunan özel ve devlet okulları ile sınırlıdır.
- Araştırma sonuçları, araştırma için geliştirilen Şaşmaz-M Öğretmen Yeterlik Ölçek geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonuçları ile sınırlıdır.
- Tez yazma çalışmaları uzun süreli elektrik kesintileri, düşük internet hızı (ülke genelinde hız 1 Mb) ve coğrafik nedenlerle, bilgi kaynaklarına erişim ve ulaşım zorluğu gibi olumsuzluklarla sınırlıdır.
- Okul yöneticilerinin öğretmenleri değerlendirmek için daha önce bu tür bir ölçek kullanmamalarından kaynaklanan tecrübe eksikliği, hata oranının yüksek olması, ölçeğin uygulama nedenini algılayamama gibi olumsuzluklarla sınırlıdır.

16. Tanımlar

Sahra Altı Afrika: Sahra-altı Afrika’sı, Afrika kıtasında Sahra Çölü’nün güneyinde yer alan bütün Afrika ülkelerini kapsar. Sahra –altı Afrika bölgesinde 49 ülke bulunur. Afrika Kıtası’nın kuzeyinde yer alan Cezayir, Libya, Mısır, Fas, ve Tunus Arap yarımadasının bir parçası olarak kabul edilir. Sudan, Somali, Cibuti, Komoros ve Moritanya ise coğrafi olarak Sahra-altı Afrika’da yer almasına karşın Arap toplumunun bir parçasıdır (Abdul Kadir, 2015:76).

Birleşmiş Milletler Çocuk Yardım Fonu (BMÇYF): Çocuklar ve çocuk hakları için çalışan Dünya’daki lider bir organizasyondur. Çocuk haklarının tanıtımı ve savunmasını yapan bir çok gelişmekte olan ülkelerde çalışma yapan bir fondur. Birleşmiş Milletler genel meclisinde II. Dünya Savaşı’nın harabeye çevirdiği ülkelerdeki çocuklara acil yemek ve sağlık götürmek için 11 Aralık’ta 1946’da kurulmuştur (UNICEFs---Work/Araştırma Raporu).

Yaygın İlköğretim: Ülkede yaşayan okul yaşındaki bütün çocukları içerisine alan devlet eğitim programı anlamına gelir. (Türk Eğitim Derneği, 2006).

Yeterlik: Bir meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma durumudur (A.g.e.).

Yeterlik Ölçeği: öğretmenlerin mesleklerini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olmaları gereken bilgi, beceri, tutum ve değerlere ne derece sahip olduklarının tespit edilebilmesi için kullanılan ölçüm aracıdır (A.g.e.).

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri: Öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken genel bilgi, beceri ve tutumlardır (A.g.e.).

Alt Yeterlikler: Bir genel yeterliliği yerine getirebilmek için gerekli bilgi, beceri ve tutumlardır (A.g.e.).

Performans Göstergesi: Yeterliklerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin delili olabilecek ölçülebilir davranışlardır (A.g.e.).

İKİNCİ BÖLÜM

AFRİKA TARİHİ, COĞRAFİK YAPISI, KÜLTÜRÜ, TEMEL EĞİTİM SİSTEMİ, SÖMÜRGEÇİLİK FAALİYETLERİ İLE İLGİLİ LİTERATÜR BİLGİLERİ

21. Afrika Tarihi

Afrika, birçok paleoantropolog ve arkeolog tarafından Dünya üzerinde insanlarca yerleşilmiş ilk yer olarak kabul edilmiştir (Genetic study roots humans in Africa). 20. yüzyılın ortalarında antropologlar, en erkeni yedi milyon yıl öncesine ait olduğu düşünülen birçok fosil kanıtı keşfetmişlerdi. Afrika arkeolojisinde dönemler Erken, Orta ve Geç Taş Çağları olmak üzere üçe ayrılır. Tüm insanlığın tarih öncesi gibi, Afrika'nın tarih öncesinde de ulus devletler mevcut değildi. Bunun yanında Khoi ve San gibi avcı ve toplayıcı grupların yerleşik hayata geçtiği görülür (Sertima, 1995:324).

Buzul Çağı'nda, yani MÖ 10.500 civarlarında, Sahra Çölü yeşil ve bereketli bir vadiydi ancak MÖ 5000 civarlarında iklim kuraklaştı ve Sahra bölgesi oldukça sıcak ve kavurucu bir hal aldı. Bu sebepten Sahra bölgesindeki nüfus, Nil nehri bölgesine doğru harekete geçti. Bu insanlar bu bölgede sürekli ve yarı sürekli olarak yerleşmeye başladılar (Mokhtar, 1990).

Antik Afrika tarihinde, MÖ 3300'ler civarında, Antik Mısır'da Firavun medeniyetindeki okur yazarlığın yükselişiyle birlikte Kuzey Afrika'daki ilk tarihsel kayıtlar ortaya çıkmıştır. Dünya'nın en erken ve en uzun süreli yaşayan medeniyetlerinde biri olan Antik Mısır, MÖ 330 yılına kadar çevresindeki diğer bölgeleri de etkiledi (Mc Grail, 2004: 48).

Afrika'nın Avrupa'lılarca keşfi ise, Romalılar ve Antik Yunan ile birlikte başlamıştır. MÖ 322'de Büyük İskender Mısır'ı Pers işgalinden kurtardı ve burada, ölümünden sonra Ptolemaios Krallığı'nın başkenti olacak olan İskenderiye'yi oluşturdu (Ptolemaic and Roman Egypt, 2010: 332-395).

Roma İmparatorluğu'nun Akdeniz şeridi boyunca Kuzey Afrika'yı fethinin ardından bölge, hem ekonomik hem de kültürel olarak Roma sistemine dahil olmuştur. Roma

yerleşkeleri bugünkü modern Tunus'ta ve o hat boyunca ortaya çıkmıştır. Bölgede Hristiyanlığın yayılması da MS 340'lı yıllara kadar sürmüştür (Mussie, 2010:153).

7. yüzyılın başlarında Hilafet önce Mısır'a girdi ve ardından da Kuzey Afrika'ya yayıldı. Kısa dönemde, yerel Berberi kabileleri Müslüman Arap kabileleriyle bütünleştiler. Emevilerin başkenti olan Şam 8. yüzyılda düştünce, İslami merkez. Akdeniz'de kayarak. Kuzey Afrika'daki Kayravan'a geçmiştir (Ayoub, 2004: 76).

Kolonileşme dönemi öncesi Afrika'da takriben 10,000'den fazla farklı devlet ve politika, pek çok kurum ve kurallara göre nitelendirilmiştir (Meredith, 2006). Bunların içersinde Buşmalar gibi küçük avcı toplayıcı gruplar, Bantu dillerini konuşan daha büyük ve yapılanmış aile klanları, çok daha büyük olan Afrika Boynuzu'ndaki klanlar, ve bunun yanında Akanlar, Yorubalar ve İbolar gibi otonom şehir devletleri veya krallıklardan oluşan birçok farklı oluşum mevcuttur. 9. yüzyılda Batı Afrika'dan gelen Hausa Krallığı gibi bir dizi hanedan devletleri, Sahra altı bölgesindeki savanaları aşarak bugünkü Sudan'ın ortalarına vardılar. Gana, Gao ve Kanem Krallığı bunların en güçlüleriydi. Gana 11. yüzyılda geri dönse de, Mali Krallığı Sudan'ın doğusunu 13. yüzyıla kadar muhafaza etti. Kanem Krallığı ise 11. yüzyılda İslamiyeti kabul ettiler (Meredith, 2006).

Batı Afrika'nın ormanlık alanlarında, kuzeydeki Müslüman kabilelerin küçük etkisiyle birlikte yeni bağımsız krallıklar türedi. Iboların kurduğu Nri Krallığı bunların ilkiydi. 9. yüzyıl ortaya çıkan Nri krallığı, günümüz Nijerya'sındaki en eski kabilelerden biridir. Bu kabileye ait ortaya çıkarılan bronz buluntular 9. yüzyıla aittir (Igbo-Ukwu ca. 9th century).

Sahra'daki Berberi sülalesinden gelen Murabıtlar buradan yayılarak kuzeydoğu Afrika ve 11. yüzyılda İber Yarımada'sına kadar ulaşmışlardır. Ardından Banu Hilal ve Banu Malik gibi Arap bedevileri, Arap yarımadasından Mısır'a göç etmişlerdir. 11. ve 13. yüzyıl arasında gerçekleşen bu olay sonucunda Arap'lar ve Berberi'ler yerel kültürleri Araplaştırarak ve yerel kültürleri birleşik İslam kültürüne dönüştürerek bölgede büyük değişikliklere yol açmışlardır (Nebel, 2010:6).

Mali Krallığı'nın bozulmasını takip eden süreçte, Sonni Ali (1464–1492) adındaki yerel lider, Sahra ötesi ticaret ağını kontrol ederek Songhay İmparatorluğu'nu oluşturdu. Sonni Ali 1468'de Timbuktu'yu ve ardından 1473'te Djenne'yi kuşattı. Ticaret gelirleri ve Müslüman tüccarları örgütleyerek güçlü bir

imparatorluk oluşturdu. Onun halefi Ture Muhammed (1493–1528) İslamiyeti resmi din haline getirdi. 15. yüzyıla kadar, Hause Krallığı'na ait küçük şehirler bölgedeki ticaret ağında etkili olarak çeşitli taşımacılık ve üretim yaptılar (Glick, 2005:37).

Bütün bu yazılı kaynaklara rağmen, ABD'deki ve Avrupa'daki kitapların çoğunda Afrika'nın 19'uncu yüzyıl da Batılılar tarafından keşfedildiği yazar. Oysa Afrika'nın her bölgesi bu toprakların gerçek sahipleri olan yerliler tarafından var olduğu tarihten itibaren biliniyor ve üzerinde büyük medeniyetler kurulmuş olduğu bilimsel kaynaklarda bulunabilen gerçeklerdir (Türkkaya, 2010).

“Afrika'nın her yanını bu toprakların yerlileri başından beri hep biliyorlardı. Sanki o görkemli ‘Victoria Çağlayanı’ nı David Livingstone (1813-73) diye İskoçyalı bir din adamı bulmuş ve bu suya o adı vermişti. Nil Nehri'nin en büyük kaynağı ve Afrika'nın da en büyük gölü olan bu kocaman su birikintisine Britanya Kraliçesinden ötürü ‘Victoria Gölü’ dedi. 69.484 kilometre karelik alanıyla (Kuzey Amerika'da Superior'dan sonra) dünyanın ikinci en büyük gölüdür. Ona en yakın kente de bu gezgin din adamının adını verdiler. Livingstone din yayıncısıydı; Afrika'yı Hıristiyanlığa ve sömürgeciliğe açmak için buralara gelmişti. Nil'in nereden çıktığını arıyordu, bulamadı (A.g.e.)”

Afrika birçok yönden, oldukça çeşitli ve karmaşıktır. Ancak bu ayrımlara karşın, tümünde görülen benzerlikler de vardır. Bunların da derinlikleri bir ölçüde sömürgeleşmeden önceki kendi köklerinde, bir yanıyla da denizler ötesindeki yabancıların uygulamalarında (A.g.e.).

22. Coğrafik Yapısı

Decret & Fantar, (1981) e göre, Afrika Kıtası'na bu isim Kartaca'ya ilk kez ayak basan Romalılar tarafından ‘Afri’ ya da ‘Africani’ denilen oymakların isimlerinden esinlenerek verilmiştir.1981 yılında ki başka bir hipoteze göre ise Berberi dilinde ‘deve’ anlamına gelen ‘ifri’den gelmiştir.

Edward, (2004:200) e göre ise ‘Afrika’ ismi kuzeybatı Libya'da bulunan asıl adı Yafran (ya da İfrane) olan, aynı zamanda Trablusgarb ve Cezayir dolaylarındaki ‘Banu İfran’ kabilesinin isminden gelmektedir.

Revue de Philologie (1976: 221-238) Diğer etimolojik hipotezler ise;

- “Birinci yüzyıl Yahudi tarihçisi Flavius Josephus tarafından İncil Yaradılış 25:4'te ileri sürülen görüşe göre Afrika adı Libya'yı istila ettiği söylenen İbrahim peygamberin torunu Epher tarafından verilmiştir.”
- “Sevillalı Isildore'in Etymologiae isimli eserinde belirttiğine göre Afrika adı Latin kökenli aprica, yani "güneşli" anlamına gelen kelimedenden gelmektedir.”
- “ Massey'in 1881 yılında ortaya attığı teze göre Afrika kelimesi, Mısır dilindeki af-rui-ka cümlesinden gelmektedir. Bunun anlamı "Ka'nın ağzına doğu dönmek" manasına gelir. Mısır felsefesinde "Ka", her insanın içinde olduğuna inanılan hayat özüdür ve "Ka'ya doğru dönmek", doğum yerine başlangıç yerine dönmek manasına gelir. Afrika, Mısırlılar için, soylarının geldiğine inanılan başlangıçtır.”
- “ Michèle Fruyt tarafından ortaya atılan bir diğer hipoteze göre, İtalya'da bulunan Umbria bölgesi kökenli "yağmurlu rüzgar" anlamına gelen Latinceyle bağlantılı 'afrikus' yani güney rüzgarı kelimesinden gelmektedir”.

Resim 2.1: Afrika Nüfus ve Yüz Ölçümü

Kaynak: *“<https://tr.wikipedia.org/wiki/Afrika>.”*

Resim 2.2: Afrika Kıtası Uydu Görüntüsü

Kaynak: *“<https://tr.wikipedia.org/wiki/Afrika>”*

Steven, (1990:38) Afrika, Asya'dan Sina Yarımadası ile ayrılır ve Mısır'ın Sina Yarımadasındaki kısmı da Afrikaya dahil olarak kabul edilir.Kıtanın doğusunda Kızıldeniz ve Hint Okyanusu vardır ve Babülmendep Boğazı ile Arap Yarımadasına 18 km. yaklaşır.Kıtanın güneyi Hint Okyanusu, batısı Atlas Okyanusu ile çevrilidir.Kuzeyinde Akdeniz ve 14 km.lik Cebeli Tarık Boğazı ile Avrupa'dan ayrılır.

Afrika, doğu-batı doğrultusunda ; Senegal'deki Yeşil Burun (17° 31' 17 B Meridyeni) ve Somali'deki Ras Hafun Burnu (51° 25' 27.D Meridyeni)arasında 7.416 km. genişliğinde, kuzey-güney doğrultusunda Tunus'daki Beyaz Burun (37° 22' 20 K Paraleli) ile Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki.Agulhas Burnu (34° 50'28 G Paraleli) arasında.8.025 km boyundadır (Atlas - Xpeditions @ nationalgeographic.com).

Afrika Kıtası, kendisine yakın olan adalar ile birlikte 30.8 milyon km.²'lik alanı ile Dünya üzerindeki toprakların %24'ünü ve Dünya yüzölçümünün %6'sını teşkil eder bu haliyle yüzölçümü açısından Dünya'nın en büyük ikinci kıtasıdır (Sayre, 1999:64).

Afrika Kıtası'nda 1 milyar insan yaşar ve bu oran ile dünya nüfusunun %15'ini kapsar.Kuzey'de Akdeniz,Batıda Atlas Okyanusu, güneyde Hint Okyanusu ve doğuda Süveyş Kanalı ve Sina Yarımadası ile çevrilidir.Kıtada, diplomatik olarak tanınmış 54 bağımsız devlet ve 3 adet sınırlı tanınmış devlet bulunur (Homo sapiens: 2005).

Afrika'daki en büyük ülke Cezayir, en küçük ülke ise kıtanın doğusundaki Seyşeller takım adalarıdır.Kilimanjaro Dağı 5.895 m.ile en yüksek noktası, Assal Gölü -156 m. İle en alçak noktasıdır.Kıtada bulunan Sahra Çölü hem dünyanın hem de Afrika'nın en büyük çölüdür ve genişlemeye devam etmektedir (Aker, & Mbiti 2010:45).

23. Kültür

“Çakan (2012)'a göre, Afrika'da ki diller incelendiğinde iki bin civarında dil konuşulduğu görülür. Bu sayıya göre, dünyada konuşulan dillerin üçte ikisi Afrika'da yer almaktadır.En çok konuşulan diller; Svahili (60 milyon), Wolof, Dioula, Haoussa (Hevsa), Peul, Kikongo, Lingala, Amharik, Malgas, Tigre

ve Berberi dillerdir. Ayrıca Afrika kıtasında sömürgeci ülkelere ait olan İngilizce, Fransızca, Arapça, İspanyolca, Portekizce ve Güney Afrika'da Hollanda kökenli bir dil olan Afrikaan dilleri de yaygın olarak konuşulmaktadır.”

Afrika'lular kendi ana dillerinin yanı sıra var olan dil zenginliğinden dolayı diğer grupların dillerini ve sömürge ile gelen dillerden en az birini de konuşmaktadırlar.Çok sayıda Afrika dili konuşulmasına rağmen bu dillerin yazı geleneği olmadığı görülür (Forests and deforestation in Africa).

24. Temel Eğitim Sistemi

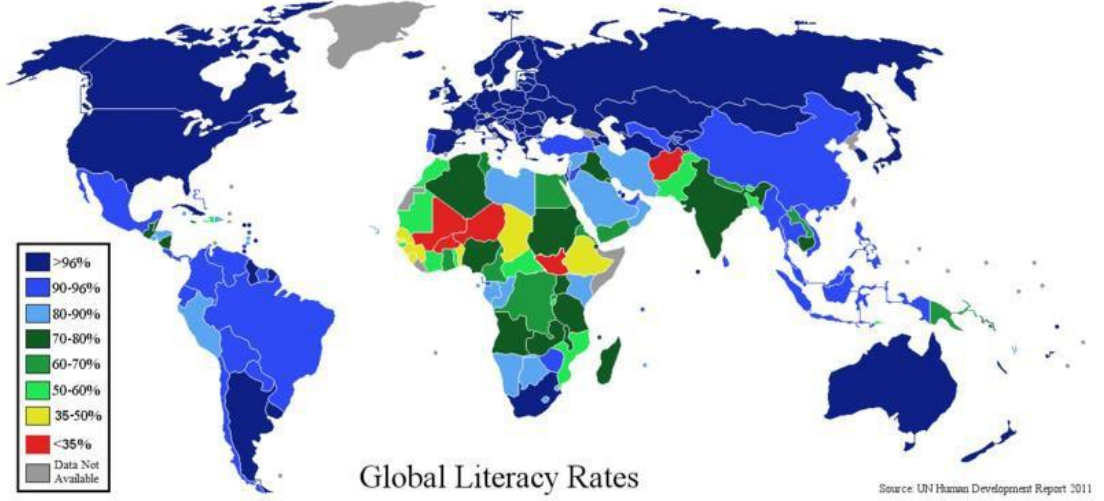
2.4.1. Eğitimin Hak Olarak Algılanması

Eğitim bir ayrıcalık.değil, insan hakkıdır.'Eğitim.hakkı; ırk, din, dil, cinsiyet ayrımı.gözetmeksizin kanunen.verilen bir haktır.Eğitim hakkının.eksikliğinde.ve ya ihlalden.devletler sorumludur.Devlet eğitim hakkını.yerine.getirmeli.ve korumalıdır.(Abdul Kadir, 2015:76).

Abdul Kadir (2015:76) Dünyanın bir çok yerinde milyonlarca çocuk ve yetişkin bu haktan mahrum edilmektedir. Benzer şekilde Sahra-altı Afrika ülkeleri de eğitim hakkını henüz ulusal anayasalarına entegre etmemiş ve eğitim hakkını sağlamak için yasal ve idari çerçeve oluşturulmamıştır. Eğitim hakkından yararlanamayan çocuk ve yetişkinlerin çoğu , ulusal politikalarda geride bırakılan toplumların yoksul kesimine ait kimselerdir.

Etiyopya dışında ,tümü bir batı ülkesinin sömürgesi olmuştur. Bu nedenle resmi dil Avrupa'nın zorla kabul ettirdiği yabancı dildir (Türkkaya, 2010).

Resim 2.3: Sahra-Altı Afrika Ülkelerinde Okuma-Yazma Oranları

2.4.2. Temel Eğitimi

Africa Education Watch (2009). Eğitim sisteminde anaokulu eğitimi 36-60 aylık çocukları için devlet ve özel okullarda sürdürülmektedir. Anaokulu eğitimi zorunlu değildir ancak çalışan anne-babalar çocuklarını anaokullarına bırakmayı tercih ediyorlar. Sahra-Altı Afrikasında Atlas Okyanusu'na kıyısı olan Fildişi Sahilleri, Güney Afrika Cumhuriyeti, Benin vb. ülkelerde gelişmişlik oranı daha fazladır ve dolayısıyla annelerin çalışma oranı da yüksektir. Bu gibi ülkelerde anaokullarına daha fazla ihtiyaç olduğu görülmektedir. Daha az gelişmiş ya da hiç gelişmemiş bölgelerde ekonomik düzeyin çok düşük oluşu ve bunun yanında halen çok geniş aileler şeklinde yaşanıyor olması anaokulu ihtiyacını azaltmaktadır. Okuma yazma oranının %21 olduğu Nijer'de ilköğretim ve orta öğretim eğitimi alma hakkı henüz sağlanamamışken anaokulu eğitimi yoksulluk oranı çok yüksek olan bu ülkeler için erişimi çok daha zordur. Tablo 4'de görüldüğü üzere Nijer'de yaygın eğitim 6-12 yaşlarını kapsayacak şekilde 6 yıldır. Fransız eğitim sisteminden etkilendiği için sınıflar; 1. Sınıf:CI, 2.Sınıf: CP, 3. Sınıf:CE1, 4. Sınıf:CE2, 5.Sınıf:CM1, 6.Sınıf: CM2 olarak isimlendirilir. Altıncı sınıf sonunda merkezi olarak 'Orta Öğretime Giriş'sınavı uygulanır. Sorular ilköğretim bakanlığı tarafından hazırlanır ve okullara gönderilir. Nijer'de 20'lik puan sistemi kullanılmakta ve 15 alan öğrenci ortaöğretime devam etmeye hak kazanmaktadır. Başarılı olamayan öğrenciler bir sonraki yıl tekrar sınava girer.

Bray, (2004:18-19) ın tanımına göre; Eğitim; temel haklardan birisidir ve herkes bu haktan yararlanabilmelidir. 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel

Beyanname'sinde eğitim'in 6nemi ilk kez açıklanmış daha sonra 1966'da ise ilköğretimin 6cretsiz ve zorunlu olması ve ayrıca herkesin faydalanabileceği şekilde tasarlanması gerektiği belirtilmiştir.

2.4.3. Afrika'da Osmanlı İmparatorluğu D6nemi İlişkiler

Dursun (t.y: 420) Meml6k d6nemi 1571'de Mısır'ın fethedilmesiyle sona ermiş ve eř zamanlı olarak XVI. y6zyılda Osmanlı Devleti Afrika'ya ulaşmıştı.Osmanlı'nın yetiştirdiği T6rk denizciler Oruç, Hızır(Barbaros) ve İşhak kardeşler Czayi'i 1516'da İşpanyollar'dan tekrar alarak İslam hakimiyetine sokmuşlardı.Ardından, 1534'de Tunus ve 1551'de Trablusgarp da Osmanlı hakimiyetine girmesiyle Kuzey Afrika tarihinde yeni bir d6nem başlamış oldu.Avrupalı'lar 6mit Burnu'ndan dolaşmış ve Hindistan'a varmışlardı bu durum Osmanlı Devleti için b6y6k bir tehditti ve bu g6ler ile okyanuslarda ve Afrika Kıtası'nda m6cadeleye başladı.Kanuni Sultan S6leyman devrinde 1554-1560 tarihleri aralığında IV. Hint seferi esnasında Habeşistan fethedildi ve Habeş eyaleti kuruldu.Hindistan seferi için hazırlanan donanmanın S6veyş'ten kalkarak Sevakin'e çıkarma yapması ve orada deniz 6ss6 kurması ile Osmanlı'nın Kızıl Deniz'deki faaliyetleri başladı ve gelişti.Bu sayede Kızıldeniz ve Habeşistan 6zerinde b6t6n6yle kontrol sağlanarak Zeyla'da yeni bir deniz 6ss6 kuruldu.Ancak Osmanlı Devleti'nin Asya ve Avrupa'da başka meselelerle uğraştığı için merkeze uzak kalan bu b6lgede yeni teşebb6slere geçmeye fırsat bulamadı.

25. S6m6rgecilik Faaliyetleri

Avrupalılar ekonomik sebeplerle ilk olarak XV. y6zyıl başlarında Afrika kıtasına ilgi duymaya başlamışlardır.O y6zyılda Avrupa'dan Hindistan'a değin uzanan İpek Yolu ve benzeri ana ticaret yollarının g6l6 İslam devletleri ve denizlerde Venedikliler tarafından kontrol altında olması, Avrupa'da en g6l6 denizcilik g6c6ne sahip olan Portekizli denizcileri g6ney kıyılarına inmeye sevketti.Baharat yolunun başlangıcını bulmak için 6mit Burnunun çevresinden dolaşarak 1488 yılında Doğu Afrika kıyılarına vardılar.Zambezi Nehri ağzı, Batı Afrika'da Angola kıyılarında, Gine K6rfezinde, Sierra Leone ve Senegal sahillerinde antrepolar ve 6sler kurdular (Kavas, 2011:126-127)

Resim 2.4: 1913'den Günümüze Kadar Afrika Kıtası'nda Sömürge Bölgeleri

- Belçika
- Almanya
- İspanya
- Fransa
- Birleşik Krallık
- İtalya
- Portekiz
- bağımsız

Kaynak: “<https://tr.wikipedia.org/wiki/Afrika>”

Kavas, (2011:126-127) a göre Ekonomik ve stratejik amaçları doğrultusunda, Portekizlilerin Afrika kıyılarına yerleşerek buralarda üstler, çiftlikler ve koloniler kurduğunu gören İspanyol, İngiliz, Fransız ve Hollanda gibi diğer ülkeler XVII. yüzyılın başından itibaren aynı şekilde seferlere başladılar. Çünkü, her yıl Afrika'dan Lizbon'a ortalama 700 kg. altın ve 10.000'e yakın köle getirilmesi bu ülkelerin emperyalist duygularını tahrik etmişti ve onlarda özel şirketler kurarak Afrika'nın sömürgeleştirilmesi hareketine katıldılar.

Türkkaya, (2010)'da XVII-XVIII yüzyıllarda altın ticaterine olan ilgi azalmış onun yerine fildişi, palmiye yağı, çeşitli baharatlar ve özellikle köle ticareti almıştı. Sömürgeci ülkeler, 'Köle kıyısı' diye anılan Nijer nehri ağzı, Luanda ve Altın Kıyısı gibi sahil bölgelerinde köle pazarları kurarak, Uida, Porto Novo ve Badagri gibi önemli limanlardan Amerika Kıtası'ndaki geniş çiftliklerde ve Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde çalıştırmak üzere köleler göndermeye başladılar.

(A.g.e). Doğrudan alıp götürülen insan kaynağına gelince; Kimi sayılamalara göre, belki de 60 milyon Afrikalı yerlerinden zorla koparılıp Batılıların gemilerine balık istifi gibi tıkıştırıldı. Bunların ancak 12-15 milyonunun. Yeni Dünya'ya ulaştığı

yazılıyor.Köleciliğin uzun sürmediği de söylenecektir. Ancak, ilk başlangıcından ele alırsak, 350 yılı kapsıyor. Dahası, köle ticareti ancak 150 yıl önce yasaklandı. Çok önemli bir nokta şu: Zenci köle ticareti Afrika'nın bel kemiğini kırdı; öte yandan, Avrupa ile ABD 'nin gelişmesine doğrudan katkılar yaptı. Batı Afrika'yı sömürgeleştirmeseydi, kendi sistemi ve gücüyle nerelere ulaşabilirdi? Ama böyle bir özgürlüğü olmadı.Batı önce silah üstünlüğüyle bastırdı, sonra ırkçı kuramcılığıyla ağırlığını koydu, kendinde ne yoksa onu ele geçirdi ve köle ticaretini geliştirdi.İncil'i de ihmal etmedi. Bütün bunlar Afrika'nın özgürce gelişme yollarını tıkadı. Bu anakara bugün de bu haksızlıkların sonuçlarını omuzlarından atamamıştır.

Dursun (t.y:420) Avrupalılar uzun yıllar boyunca Afrika'nın iç kesimlerine ilgi duymamış daha çok kıyı kesimlerine hakim olmuş, buralarda üstler, çiftlikler ve depolar kurmuşlardır.Amerika Birleşik Devletleri'nin 1861-1864 yılları arasındaki sivil savaş sonunda köleliği bütün ülkeden kaldırıp, köleleri serbest bırakması ve Batı Avrupa'da köle ticaretine karşı oluşan siyasi tartışmaların ardından 1848'de Fransa'da, 1858'de Portekiz'de, 1863'de Hollanda'da, 1867'de İngiltere'de ve daha sonra diğer Avrupa Ülkelerinde çıkan yasalarla köle ticareti yasaklanmıştı.Gerileyen köle ticaretinin ardından Batılılar dikkatlerini Afrikanın iç bölgelerine çevirmişlerdi.Dini ve ilmi görünüm taşıyan bu keşif seferlerinin sonucunda iç kesimler de emperyalist genişleme amacı ile paylaşılmış ve sömürge haline getirilmiştir.Kiliselerin desteği ile misyonerler derhal Afrika'nın her tarafına dağıldılar.Güney ve Doğu Afrika Protestan, Orta ve Batı Afrika ise Katolik ve Cizvit misyonerlerin faaliyet alanına dönüştü.

Sömürgeci devletler kıyılarından iç kesimlere doğru ilerlerken kendi aralarında çeşitli anlaşmazlıklar ortaya çıkmıştır.Bunun üzerine aralarında çıkan anlaşmazlıkları görüşmek üzere 1884-1885'te Berlin 'de toplandılar ve "Berlin Senedi" ni imzaladılar.Bu senede göre,"Fiili İşgal Prensipleri" ve "hinterland" teorisini hepsi kabul etmiş oldu. Fiili işgal prensibine göre, kıyıda yerleşim alanı bulunan bir ülke bu yerin arka bölgelerine de sahip olmaya hakkı vardı ve bu bölgeleri de işgal etmeliydi.Bu gerekçeye dayalı olarak Avrupalılar Afrika Kıtasını fiilen işgale ve daha çok bölgeyi sömürgeleştirmeye başladılar (A.g.e).

(Türkkaya, 2010).Afrika'da bugün büyük sorunlar var mı? Evet, hem de çok. Batı ya göre, sorunun sözde nedenleri ve sözde çözümleri vardı, onlara göre, Afrikalıların kendi suçlarıydı. Kısaca, kötü önderler, buyurganlık, demokrasi eksikliği, halklardan

kopuk yönetim, çürüme, doyumsuzluk, beceriksizlik, yetişkinlerin azlığı, üretimsizlik, kıtlık, açlık, AIDS gibi buralara özgü hastalıklar...Peki, çözüm ne? Yine Batı'ya bakılırsa, ancak bir çözüm yolu vardı; Çözüm anahtarı varlıklı, gelişmiş, teknik olanaklara sahip, iyi Hıristiyan olan insancıl ve bayaz Batı'dadır. Başka bir deyişle, bu çözüm Batı'nın omuzlarına yüklendiği bir sorumluluktur. Batı bu görevi geçen iki yüzyılda da duymuş ve gereğini yapmıştır. Tanrı onu gene göreve çağırıyor-temsilcileri, uzmanları, parası, askerleri, üsleri, uçakları, zırhlıları, din adamları, türlü ekin kolları ve gerçeği görmekte olan yerli iktidarları, kalemşorları, özel girişimcileri ve türlü dostlarıyla. Çağımıza uyan bu “insancılığın” şimdiki adı küreselleşme ve özelleştirme olabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ

YETERLİLİKLERİ

31. ÖĞRETMEN YETERLİLİKLERİ

3.1.1. Yeterlik

Yeterlik; bir işi yapma gücü sağlayan özel bilgi ve becerilere sahip olma. Bir kişinin bir meslek dalında, o işi yapabilme kabiliyeti açısından istenilen düzeye ulaşmasıdır (Türk Dil Kurumu , 2005).

Yeterlilik; kişinin tecrübelerinin, yeteneklerinin ve düşüncelerinin bir yolda birleştiği bir kavramdır. Bir diğer tanımda Bandura, yeterliği istenilen performans türlerini elde etmek için gerekli olan eylemleri düzenleme ve gerçekleştirme yeteneğinin yargısı olarak tanımlamıştır (Bandura, 2001:1-26).

Bursalıoğlu (1981) Yeterlik; bir kişiye belirli bir rolü oynayabilme gücü kazandıran özelliklerin varlığı veya bu rolü oynayabilmesini engelleyen özelliklerin yokluğudur. Bu tanımın kapsadığı iki boyut, oynanacak rolün özelliklerinin belirlenmesi ve bu rolü oynayabilmek için gerekli bilgi ve becerilerin açıklanmasıdır. Diğer bir deyişle yeterli kimse, belli bir makamın görevlerini karşılayabilen kimsedir.

(A.g.e.) Günümüzde, Tıp, mühendislik, yönetim gibi birçok mesleklerin gelişmesinde yeterlik kavramı önemli bir rol oynamaktadır. Bu süreçte üzerinde en çok durulan sorun, yeterliğin tanımlanmasıdır. Yeterliğin nasıl kazanılacağı ve ölçüleceğini belirleyemeyen mesleklerin bu kavramdan yararlanan eğitim programları düzenleyebilmesi olanaksızdır. Yeterlikleri ve bu yeterlikleri kazanma yolları gereğince açıklanmamış mesleklerin, statüsü de açıklığa kavuşmayacaktır.

“ Öğretmen yeterliklerinin kullanılma amaçları:

Öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesi

Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarına hizmet öncesinde öğretmen yetiştirme programlarının düzenlenmesinde

Öğretmenlerin hizmet içi eğitimi

Öğretmenlerin seçimi

Öğretmenlerin kendilerini tanıma ve geliştirmeleri şeklindedir (Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Ankara, 2017).”

“Öğretmenlik mesleği yeterliklerinin belirlenmesi, hizmet öncesi eğitim ve sürekli mesleki gelişim çalışmalarının bu yeterliklere sahip öğretmenlerin yetiştirilmesini sağlayacak bir yapı, içerik ve yöntem ile gerçekleştirilmesi, eğitim sisteminin kalitesinin uluslar arası standartlara taşınması için bir gerekliliktir. Şeklindedir (Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Ankara, 2017).”

Öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin geliştirilmesi, eğitim kalitesinin yükselmesini sağlayacak en önemli etkidir. Aynı zamanda, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim ile sürekli mesleki gelişimi sağlama açısından da önceliğe sahiptir. Bu önceliğin nedeni; okulöncesinden yüksek öğretime kadar, eğitimin her tür ve düzeyinde kalitenin temel belirleyicisi olmasıdır (Türk Eğitim Derneği Öğretmen Yeterlikleri 2009).

Özdemir & Yalın (1998) İyi bir öğretmenin sahip olması gereken üç önemli yeterlik:

1. Parçası (içinde) Olma

- “Sınıf problemlerine yol açacak sözel ve sözel olmayan davranışların (dikkatsizlik, sıkıntı gibi) farkında olur.*
- Sınıfta ve bireylerde neler olup bittiğini hisseder.*
- Öğrencilerden geri bildirim alarak uygun müdahale ve uyarlamalarda bulunur.*
- Mantıklı, öğretimin, öğrenmenin, öğretilen konunun ne olduğunu, insanları ve öğrencileri bilir ve bu bilgiyi sınıfın düzenini sağlamada kullanır.*
- Duygulara önem verebilir; öğrencileri önemser ve bunu da hareketlerin ve sözlerin yardımıyla gösterebilir.*
- Öğrencileri olumlu yorumlarla destekler, böylece de onları öğrenme işleminin içine doğru çeker.*
- Espri yapar istekli anlatır.*
- Öğrencilerle hem bireysel hem de grup açısından yakın ilişkiler kurduğu için soruları ve yorumları yeniden ifade edebilir.*
- Konu alanındaki yeni gelişmeleri takip eder.*

- *Amaçlı hareket eder; hareketlerini ve hızını sınıf ortamına göre ayarlayabilir (oturmak, kalkmak ve yürümek gibi).*
- *Okul çevresinde ne olup bittiğinden haberdardır. Çevreden veya öğrencilerin ilgi duydukları konulardan örnekler seçer.*
- *Okul, çevre ve öğrencilerin tarihini ve özgeçmişini inceler.*
- *Diğer öğretmenler ve çevredekilerle iletişim kurar; meslektaşlarının en iyi becerilerinden yararlanmaya çalışır.”*

2. Hakim Olma

- *“Derslerinde öğrencilerin ilgilerini çeker ve sürekliliğini sağlar.*
- *Tartışmayı akılcıca yönetir; kolaylaştırıcıdır.*
- *Davranışlarında ciddidir.*
- *Ne olup bittiğinin üzerinde durur. Öğrenci davranış ve tepkilerini tahmin eder.*
- *Öğrenci ihtiyaçlarının bilincindedir; tepki göstermeden önce hislerini kontrol eder.*
- *Amaçlı hareket eder; sözsüz iletişim kurabilir.*
- *Soru ve yorumlara sözlü olduğu kadar sözsüz de tepki gösterir.*
- *Herkesin rahatça duyabileceği, fakat rahatsız etmeyen bir ses tonuyla konuşur.*
- *Anlaşılır yönerge ve kelimeleri kullanır.*
- *Öğrenci isimlerini bilir ve kullanır.*
- *Sınıf içerisinde olan önceki olay ve yorumları hatırlatır ve bunlara atıfta bulunur.*
- *Derslere hazırlıklıdır, ayrıntılı bir ders planı hazırlar.*
- *Gerekli araç gereçleri hazır durumda bulundurur.*
- *Sınıfta ve laboratuvarında uygun kontrol ve organizasyon düzeyi vardır.*
- *Öğrencilerine başarılı olma konusunda güvenir.*
- *Öğretim işinde ciddidir. Kendini sevilen, değerli ve işini iyi yapan biri olarak görür.*
- *Amaç ve başarılarında grup sorumluluğunu teşvik eder.*
- *Öğrencilerin tecrübelerinden yararlanır.*
- *Hatalarını ve eleştirileri dikkate alır.”*

3. Öğrenci Merkezli Olma

- *“Daha yararlı olabilmek için her öğrenci hakkında bilgi sahibi olmak ister.*
- *Öğrenci ihtiyaçlarının bilincindedir.*
- *Öğrencilerin sınıf, ders ve program hedeflerini benimsemelerini sağlar.*
- *İyi bir dinleyicidir.*
- *Sevgi, ilgi ve öğrenme atmosferi yaratır.*
- *Öğretim, öğrencilere anlamlı gelir. Anlamlı örnekler verir.*
- *Bütün öğrencilerin öğrenme sürecine katılımını sağlar.*
- *Öğrencilere ezber yerine, problem çözme ve öğrendiklerini uygulama becerileri kazandırmaya çalışır.*
- *Her bir öğrenciyi tek tek tanımaya çalışır. Okul faaliyetlerine katılır; öğrencilerle etkileşimde bulunur.*
- *Zaman zaman öğrencilere öğrenme sürecini yönlendirme ve kontrol etme fırsatı verir.*
- *Öğrencilerin sahip oldukları iyi özellikleri keşfeder ve dikkatleri bu özelliklere çeker.*
- *Bilgilerin uygulanmasını teşvik eder”*

Ayrıca, nihai yeterlilik için gerekli olan başlangıç öğretmen eğitiminin temel modellerini, bunların sürelerini ve ne kadar mesleki eğitim gerektirdiğini gösteren bir resim sunar. Yeni işe başlayan öğretmenlere mesleğin ilk yıllarında sağlanan destek de ele alınan temel konulardan biridir (Avrupa Komisyonu/EACEA/Eurydice, 2013).

Bireyin mesleğini başarı ile gerçekleştirebilmesi için en önemli konu bazı temel niteliklere sahip olması gerektiğidir. Mesleği ile ilgili olan araç gereçleri gerektiği gibi kullanabilen, planlı, akademik açıdan gelişmiş öğretmen “Yeterli öğretmen” dir ve bu yeterlilikler arttıkça özellikleri de artacaktır. Böylece mesleğinde daha başarılı, üretken ve tüm bunlara bağlı olarak daha mutlu olacaktır (Saraç, 2001).

Öğretmen mesleki yeterlikleri, uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak ölçülmeli ve ölçüm sonuçlarına göre süreçler değerlendirildiğinde eğitim kalitesi yükseleceği araştırmalar sonucunda ortaya konulmuştur.

3.1.2. Yeterlik Göstergesi

“Yeterlik göstergesi; yeterliklere sahip olma düzeyini ortaya koyan bilgi, beceri, tutum ve davranışlardır (Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, 2017).”

Öğretmenlerin, bu mesleğin sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirebileceklerine olan inançları, yeterlikleri yerine getirmeleri ile yakından ilişkilidir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2005).

Bilgi ve beceri her meslekte eğitim yolu ile aktarılır ve çalışanların kendi alanları ile ilgili üst düzey bilgi ve becerilere sahip olabilmeleri kendilerini eğitenlerin en üst düzeyde yeterliğe sahip olmalarına bağlıdır (Erden, 1998:56).

Öğretmenlerin, öğrencileri için belirledikleri hedefler, meslekleri için gösterdikleri çaba ve gayretler yeterlik düzeyleri ile doğrudan ilişkilidir. Yüksek yeterliğe sahip öğretmenler öğretmek konusunda oldukça heveslidirler, kendilerini adeta mesleklerine adanlar ve öğretmenlik mesleğinde yeterliği düşük olanlara göre daha uzun yıllar çalışabilirler. Yeterlik düzeyi düşük öğretmenlerin ise bunun tam tersine çoğunlukla yaptıkları işten kısa sürede bıktıkları ve ümitsizliğe kapıldıkları görülmüştür (Aktağ, 2003).

(Africa Education Watch, 2009) Afrika'daki kalite güvence sistemi Dünyadaki ileri düzeyde gelişmiş yüksek eğitim sistemleri ile karşılaştırıldığında henüz başlangıç aşamasında olduğu ve bu nedenle bir çok zorluklar yaşandığı görülür. *“Sahra-Altı Afrika'daki ulusal kalite güvencesinin ana kısıtlamaları; yetersiz insan kapasitesi ve kurumsal seviyelerde yetersiz yatırımlar, ulusal kalite güvence politikasının eksikliği ve en önemlisi de eğitimin kalitesini düzenlemek için sistemin ve standartların eksikliğidir.”* Üniversitelerde yeterliği yüksek nitelikli öğretmen yetiştirme programlarının olmayışı, mevcut öğretmenlerin özlük haklarının sağlanmaması, ülkelerde sık sık öğrenci grevlerine neden olmakta ve bu şekilde eğitim sürecinde büyük aksamalar yaşanmaktadır.”

Eğitimde yüksek başarı sağlamış olan ülkelere bakıldığında, öğretmenlere yönelik farklı politikalar geliştirdikleri görülmektedir. Bu politikalara bakıldığında beş temel strateji ön plana çıkmaktadır (İlyas, Coşkun & Toklucu, 2016).

Şekil 3.1.2.1: Başarılı Eğitim Sistemlerinin Öğretmen Yetiştirme Stratejileri

Kaynak: İlyas, Coşkun ve Toklucu 2016.

32. MEB ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ GENEL YETERLİKLERİ

3.2.1. Temel Eğitime Destek Projesi

(Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri, 2017) Öğretmenlerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesine ilişkin çalışmalar, tüm Dünya’da insanı ve dünyayı yeniden şekillendiren gerçekleri anlayabilmek ve bu gerçeklere uygun politikaları hayata geçirebilmek için yapılmaktadır. Bu çalışmaların en önemli ve temel basamağı öğretmenlerin yetiştirilmesine ve geliştirilmesine ilişkin çalışmalardır. Bu bağlamda Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2016 yılında yayımlanmış ve ardından eğitim alanında ulusal ve uluslararası gelişmeler ışığında, beliren yeni ihtiyaçlar dikkate alınarak Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri güncellenerek eğitim paydaşlarının kullanımına sunulmuştur.

“Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri’nin öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecindeki paydaşlarına temel bir referans olması amaçlanmaktadır. Başta Bakanlığımız olmak üzere YÖK, ÖSYM, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve alandaki bilim insanları için öğretmenlik mesleğine yönelik politikaların geliştirilmesinde önemli bir çerçeve belge olan yeterlikler,

öğretmenlerimiz açısından da kişisel ve mesleki gelişim konusunda bir rehber niteliği taşımaktadır (A.g.e).”

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu araştırmada, Likert tipi ölçek geliştirilmiştir. “*Likert ölçeklerinin hazırlanışları kolay, basit ve ayrıca güvenilirlikleri yüksektir (Balci, 2004).*” Geliştirilen bu Likert tipi ölçekte, bireylerin ölçekte yer alan maddelere ilişkin yeterlik düzey algılarını beş kategori üzerinden derecelendirmeleri istenmektedir. Cevaplayıcılar her ifade için “tamamen katılıyorum” “katılıyorum” “kararsızım” “az katılıyorum” “hiç katılmıyorum” biçiminde cevaplar vermektedirler.

“Likert ölçekleme tekniğinde en önemli husus tek boyutluluktur, yani bütün maddelerin aynı tutumu ölçmeleri gerekir. Madde analizi de işte bunu sağlamak için gereklidir. Tüm ölçek puanlarıyla yüksek korelasyon gösteren maddeler, tüm ölçeğin ölçtüğü şeyi ölçüyor, yani tüm ölçek boyutuna giriyor, demektir (Kağıtçıbaşı, 1992: 116).”

Ölçeğin güvenilirlik çalışması için ise; Cronbach Alpha katsayısı formülü kullanılmıştır.

Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen “Saşmaz-M Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği” kullanılmıştır.

Ölçeğin içerdiği yeterliklerin kuramsal olarak Türkiye’de Avrupa Öğretmen Yeterlikleri çerçevesinde hazırlanan MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri belgelerinde yer alan öğretmen yeterlikleriyle uyumlu olması sağlanmıştır. Bu tercihin nedeni, Milli Eğitim Bakanlığın Avrupa Yeterlikler Çerçevesinde hazırladığı yeterliklerin geniş bir referans ağına sahip olması ve güncel olmasıdır.

Araştırmada istatistiksel süreç olarak nicel veri analizi teknikleri kullanılmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde öncelikle alan yazın taranacak, benzer konularda yapılmış ulusal ve uluslararası araştırmalar incelenecektir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.

41. Araştırmanın Modeli

Yapılan bu çalışma tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1991:77).

Bu araştırmanın verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen 5'li likert tipinde Şaşmaz-M Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği kullanılmıştır.

42. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında Nijer Ülkesi Niamey Şehri'nin 1.2.3.4 ve 5.eğitim bölgelerinde görev yapan anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenlerinden oluşan 7900 kişilik öğretmen grubu, örneklemini ise; Niamey 1.,3. Ve 5. Bölgesinde görev yapan 183 anaokul, ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenleri oluşturmaktadır.

43. Verilerin Toplanması

4.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, okul türü) belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş 3 soruluk formdur.

4.3.2. Şaşmaz-M Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği'nin Geliştirilmesi

Araştırmada birinci aşama olarak, “ Şaşmaz-M Öğretmen Yeterlik Ölçeği ” Türkçe-Fransızca olarak iki dilde hazırlanmıştır. Fransızca'ya çevrilen ölçek saha araştırmasında kullanılarak veriler toplanmıştır. Ölçek araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup, birinci bölümde öğretmenlerin çalıştığı okul türü, cinsiyet, çalışma yılı gibi demografik bilgileri içeren 3 madde ile ikinci bölüm de yedi alt boyutta toplanmış, öğretmenlerin mesleki yeterliklerini ölçmeye yönelik 48 madde bulunmaktadır.

4.4. Verilerin Analizleri ve Yorumlanması

Verilerin analizi aşamasında Şaşmaz-M Öğretmen Yeterlik Ölçeği'nin birinci bölümünde öğretmenlere ait demografik değişkenler ile ikinci bölümde

öğretmenlerin mesleki yeterliklerine yönelik ölçek maddelerine verilen cevaplar SPSS 18 Paket programına aktarılarak Frekans, Faktör, Geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre Sonuç ve Öneriler oluşturulmuştur.

Tablo 4.4.1: Uzman Frekans Değerleri

Gruplar	<i>f</i>
Uzman sayısı	10
Anasınıfı Öğretmeni	2
Anaokulu Müdürü	1
Akademisyen-Okul Öncesi	3
Akademisyen-Eğitim Yön.	1
Akademisyen-Türkçe Öğt.	1
Akademisyen- Hukuk	1
Akademisyen-Sosyoloji	1
Geçersiz	0
Toplam	10

Tablo 4.4.1’de görüldüğü üzere,yeterlik ölçeği maddeleri 10 uzman görüşüne sunulmuştur.Uzman grubunda; 2 Anasınıfı Öğretmeni, 1 Anaokulu Müdürü, Okul Öncesi Alanında 3 Akademisyen, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Alanında 1 Akademisyen, 1 Türkçe Öğretmenliği Alanında Akademisyen,İslam Hukuku Alanında 1 Akademisyen, Sosyoloji Alanında 1 Akademisyen yer almaktadır.

Öğretmenlerin mesleki yeterliliğini ölçmek için hazırlanan 70 maddelik ölçme aracı öncelikle kapsam geçerliliği için 10 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Ardından uygulanan Lawshe tekniği ile her bir maddenin kapsam geçerlik oranı hesaplanmış ve neticede yapılan analizler sonucunda 26 ve 27 nolu ifadelerin KGO değerleri kritik değerin [Kapsam Geçerlik Ölçütü] (0,62) altında olduklarından elenerek form dışına çıkarılmıştır. Geriye kalan maddelerin yani ölçeğin tamamına ait KGİ değeri sınır değerin üzerinde yer aldığından ölçeğin uzman görüşleri açısından tutarlı olduğu kabul edilmiştir. Kalan maddelerin KGO ortalamaları [Kapsam Geçerlik İndeksi] 0,95 olarak hesaplanmıştır. Bu değer yüksek bir düzeye işaret etmektedir.

Ardından, uzman görüşüne bağlı olarak 2 madde çıkarıldıktan, 4 madde revize edildikten sonra 14 madde birbirine benzer ifadeler içerdiği için araştırmacının isteği ile olmak üzere toplamda 16 madde ölçekten çıkarılmıştır.

Tablo 4.4.2: Pilot Uygulama Frekans Değerleri

Gruplar	<i>f</i>
Öğretmen sayısı	20
1.bölge	3
3. bölge	8
5.bölge	7
Maarif İlkokulu	5
Couronna 3-İlkokulu	5
Couronna 1-İlkokulu	2
Maarif Ortaokulu	2
Maarif lise	6
Geçersiz	0
Toplam	20

Tablo 4.4.2’de görüldüğü üzere, yeterlik ölçeği pilot uygulaması 20 öğretmen ile yapılmıştır. 1. bölgede bulunan Maarif İlkokulu’ndan 3, 5. Bölgede bulunan Couronna 1 ve 3 İlkokullarından 7, 3. Bölgede bulunan Maarif ilkokul ve lisesi’nden 8 öğretmen için uygulama yapılmıştır.

Tablo 4.4.3: KMO ve Bartlett Değerleri

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği		.952
	X ²	8345.098
Bartlett küresellik Testi	Sd	1326
	p	.000

Tablo 4.4.3’de görüldüğü üzere, yapı geçerliği bağlamında yapılacak faktör analizi öncesinde verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi yapılmıştır. Çalışmada, KMO değeri .952, Bartlett’s küresellik testi sonucunda ($\chi^2=8345.10$; $p<.001$) olarak hesaplanarak yeterli bulunmuştur. Bu sonuçlar madde puanları arasında güçlü bir ilişkinin varlığını, değerlerin faktörleme için kullanılabilir durumda olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuçların ardından faktör analizine geçilmiştir.

Tablo 4.4.4: Açıklanan Toplam Varyans Değerleri

Bileşen	Başlangıç öz değerleri (Initial Eigenvalues)			Toplam Faktör Yükleri			F. Yük. Dönd. Top.
	Top.	Vary%	Küm. %	Top.	Vary%	Küm. %	Top.
1	27.278	52.458	52.458	27.278	52.458	52.458	15.956
2	2.129	4.095	56.553	2.129	4.095	56.553	11.225
3	1.421	2.733	59.286	1.421	2.733	59.286	8.181
4	1.252	2.407	61.693	1.252	2.407	61.693	14.843
5	1.151	2.213	63.906	1.151	2.213	63.906	15.224
6	1.095	2.107	66.013	1.095	2.107	66.013	11.981
7	1.075	2.067	68.079	1.075	2.067	68.079	15.369
8	.957	1.840	69.920				
9	.884	1.700	71.620				
10	.840	1.615	73.235				
....				
52	.062	.118	100.000				

Tablo 4.4.4'de görüldüğü üzere, faktör analizinde temel bileşenler analizi uygulanmış, eigen değeri 1 alınarak işleme başlanmış ve faktörlerin birbirleri ile ilişkili olduğu varsayımı ile direkt oblimin döndürme işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu işlemin ardından özdeğeri (eigen) değeri 1'den yüksek olduğu belirlenen ve toplam varyansın %68.08'ini açıklayan 7 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen bu yapı içinde maddelerin dağılımı aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.4.5: Direkt Oblimin Döndürme İle Elde Edilen Matriks

Maddeler	Bileşen						
	1	2	3	4	5	6	7
m038 Öğrencilerin yeni / farklı sözcükler öğrenmelerine yardımcı olabilir.	.721						
m037 Öğrencilerde insan ve hayvan haklarını koruyan bireyler olma konusunda farkındalık oluşturabilir.	.681						
m051 Öğrencilere çevresinde gözlemlediği güzellikleri korumak için neler yapılabileceği konusunda yönlendirebilir.	.575						
m039 Öğrencilerin kendisine yönelttiği sorulara net ve anlaşılır cevaplar verebilir.	.572						

Maddeler	Bileşen						
	1	2	3	4	5	6	7
m050 Öğrencilere ülkesinin milli ve manevi değerlerini kazanmasını sağlayacak etkinlikler hazırlayabilir.	.473						
m036 Eğitim teknolojilerini etkin olarak kullanabilir.	.466						
m025 Öğretme ve öğrenme sürecine uygun araç, gereç ve materyalleri etkin kullanabilir.	.404						
m027 Etkili iletişim yöntem ve tekniklerini kullanabilir.	.344						
m024 Öğrencilerin sorgulama becerilerini geliştirecek etkinlikler hazırlayabilir.							
m028 Faaliyetlerde farklı materyaller kullanımını teşvik edebilir.							
m016 Farklı ülkelerde ki eğitim modellerini inceleyerek kendini geliştirebilir.	.694						
m017 Etkili ve verimli öğretim ve öğrenme süreçleri planlayabilir	.595						
m002 Öğrencilerin gelişim özelliklerini, bireysel farklılıklarını ve ihtiyaçlarını dikkate alarak öğretim ve öğrenme ortamlarını düzenleyebilir.	.530						
m001 Kişisel ve mesleki gelişimi sağlayacak çalışmalar yapabilir.	.470						
m014 Öğretim ve öğrenme sürecine uygun yöntem ve teknikleri kullanabilir.	.432						
m015 Öğrenci velilerine karşı anlayışlı ve duyarlı davranabilir.	.359						
m013 Öğrencilerin karşılaştığı problemler üzerinde çözüm yolları üretmesi için fırsatlar oluşturabilir.	.349						
m006 Öğrencilerin istenmeyen davranışlarını istedik davranışlara dönüştürmek için aileler ile işbirliği yapabilir.	.545						
m022 Öğrencilerin toplumsal yaşamdaki farklı rol ve görevleri anlayabilmesi için ortam hazırlayabilir.	.529						
m023 Öğrencilere öğrendiklerini yaşantılarına aktarabilecekleri fırsatlar oluşturabilir.	.507						

Maddeler	Bileşen						
	1	2	3	4	5	6	7
m005 Öğrencilerin doğal çevre ve tarihsel kültürel mirasın korunmasına duyarlı bireyler olarak yetişmesine katkı sağlayabilir.			-	.404			
m049 İçinde bulunduğu ortam/duruma göre öğrencilerin, vücudunu doğru kullanması için etkinlikler hazırlayabilir.			-	.393			
m009 Öğrencileri dinledikleri /izledikleri hakkında yorum yapmaları için teşvik edebilir.				-	.757		
m010 Etkinlikleri öğrencilerin yaşantılarıyla ilişkilendirebilir.				-	.620		
m003 Öğrencilerin grup karşısında kendisini ifade edebilmesi için destek olabilir.				-	.615		
m012 Öğrencilerin başkalarının duygularını anlamalarına yardımcı olacak etkinlikler hazırlayabilir.				-	.529		
m004 Öğrencilerin grup karşısında kendisini ifade edebilmesi için destek olabilir.				-	.512		
m008 Öğrencilerin arkadaşları ile işbirliği yapabilecekleri etkinlikler hazırlayabilir.				-	.381		
m052 Gerekli durumlarda farklı görüşlerini söylemesi için öğrencileri cesaretlendirebilir.				-	.335		
m007 Öğrencilerin dikkat etmesi gereken durumları/öğeleri fark etmesine yardımcı olabilir.							
m011 Öğrencilerin çatışmalar karşısında uygun davranış göstermesini sağlamak için model davranışlar sergileyebilir.							
m040 Mesleki etik ilkelere uyabilir.					.618		
m021 Paydaşları ile iş birliği yapabilir					.549		
m041 Çevresinden gelen eleştiri ve önerileri dikkate alarak öz değerlendirme yapabilir.					.529		
m031 Öğrencileri ilgi ve tercihlerini ifade etmesi için cesaretlendirebilir.					.525		
m029 Öğrencilerin içinde buldukları gelişim dönemlere ait özellik ve gereksinimlerini açıklayabilir.					.502		
m032 Öğrencilerden kendisi ya da başkaları haksızlığa uğradığında neler yapabileceğini söylemesini isteyebilir.					.490		

Maddeler	Bileşen						
	1	2	3	4	5	6	7
m020 Öğrencileri duygu, düşünce ve hayallerini kendine özgü biçimde (tiyatro, dans, müzik vb) ifade etmeleri için destekleyebilir.					.453		
m030 Öğrencilerin yaşadığı bir olay/durum karşısında duygularını ifade etmeleri için fırsatlar oluşturabilir.					.421		
m043 Öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirme davranışlarını geliştirmelerinde sabırlı davranabilir.					.343		
m026 Öğrencilerin duygusal anlarında (hüzün, öfke vb) duyarlılık gösterebilir.					.329		
m019 Öğretim süreçlerinde kullanılabilecek ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanabilir.					.308		
m033 Öğrencilerin farklı deneyimler yaşaması için ortamlar hazırlayabilir.					.671		
m035 Çevresel şartları dikkate alarak öğretme ve öğrenme sürecini planlayabilir.					.634		
m034 Beden dilini (duruş, mimik, göz teması, el-kol-bacak hareketleri vb.) etkili kullanabilir.					.568		
m045 Karşılaştığı problemleri ifade etmesi için öğrencileri teşvik edebilir.					.651		
m047 Öğrencilerin sorumluluk duygusunun gelişmesi için okul ve sınıfta çeşitli görevler verebilir.					.615		
m048 Öğrenme süreci ile ilgili kararlara aile katılımını sağlayabilir.					.609		
m046 Öğrencilerin öz bakım becerilerini (yeme, içme, giyinme, tuvalet gereksinimi ve temizlik alışkanlıkları) geliştirmede yardımcı olabilir.					.559		
m044 Konuşurken ses tonunu uygun şekilde kullanabilir.					.558		
m018 Öğrencilere değer verdiğini hissettirebilir.					.433		
m042 Öğrencileri karşılaşılabilecekleri tehlikeli durumlar konusunda uyarabilir.					.358		

Tablo 4.4.5’de görüldüğü üzere, birinci kademe faktör analizi sonucunda Oblimin döndürme tekniği kullanılarak maddelerin faktörlere dağılımı incelendiğinde dört

maddenin hiçbir faktörden yüksek değer (>.30) almadığı görülmüştür. Bu maddeler (7, 11, 24 ve 28. Maddeler) elenerek kalan 48 madde ile faktör analizi yinelenmiştir.

Tablo 4.4.6: KMO ve Bartlett Değerleri

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği		.952
Bartlett küresellik Testi	X ²	7610.310
	Sd	1128
	p	.000

Tablo 4.4.6’da görüldüğü üzere, yapı geçerliği bağlamında yapılacak faktör analizi öncesinde verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi yapılmıştır. Çalışmada KMO değeri .952, Bartlett’s küresellik testi sonucunda ($\chi^2=7610.31$; $p<.001$) olarak hesaplanarak yeterli bulunmuştur. Bu sonuçlar madde puanları arasında güçlü bir ilişkinin varlığını, değerlerin faktörleme için kullanılabilir durumda olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuçların ardından faktör analizine geçilmiştir.

Tablo 4.4.7: Açıklanan Toplam Varyans Değerleri

Bileşen	Başlangıç öz değerleri (Initial Eigenvalues)			Toplam Faktör Yükleri			F. Yük. Dönd. Top.
	Top.	Vary%	Küm. %	Top.	Vary%	Küm. %	Top.
1	25.184	52.466	52.466	25.184	52.466	52.466	14.388
2	2.077	4.327	56.793	2.077	4.327	56.793	11.411
3	1.413	2.943	59.736	1.413	2.943	59.736	6.614
4	1.226	2.554	62.290	1.226	2.554	62.290	14.377
5	1.137	2.370	64.660	1.137	2.370	64.660	13.755
6	1.087	2.264	66.924	1.087	2.264	66.924	10.709
7	1.057	2.203	69.127	1.057	2.203	69.127	13.271
8	.886	1.846	70.972				
9	.845	1.761	72.733				
10	.790	1.646	74.380				
....				
48	.067	.140	100.000				

Tablo 4.4.7’de görüldüğü üzere, ikinci kademe faktör analizinde de temel bileşenler analizi uygulanmış, eigen değeri 1 alınarak faktörlerin birbirleri ile ilişkili olduğu

varsayımı ile direkt oblimin döndürme işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu işlemin ardından özdeğeri (eigen) değeri 1'den yüksek olduğu belirlenen ve toplam varyansın %69.13'ünü açıklayan 7 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen bu yapı içinde maddelerin dağılımı aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.4.8: Direkt Oblimin Döndürme Metodu İle Elde Edilen Matriks

Maddeler	Bileşen						
	1	2	3	4	5	6	7
m038 Öğrencilerin yeni / farklı sözcükler öğrenmelerine yardımcı olabilir.	.694						
m037 Öğrencilerde insan ve hayvan haklarını koruyan bireyler olma konusunda farkındalık oluşturabilir.	.687						
m051 Öğrencilere çevresinde gözlemlediği güzellikleri korumak için neler yapılabileceği konusunda yönlendirebilir.	.592						
m039 Öğrencilerin kendisine yönelttiği sorulara net ve anlaşılır cevaplar verebilir.	.552						
m050 Öğrencilere ülkesinin milli ve manevi değerlerini kazanmasını sağlayacak etkinlikler hazırlayabilir.	.505						
m036 Eğitim teknolojilerini etkin olarak kullanabilir.	.465						
m025 Öğretme ve öğrenme sürecine uygun araç, gereç ve materyalleri etkin kullanabilir.	.376						
m016 Farklı ülkelerde ki eğitim modellerini inceleyerek kendini geliştirebilir.		.697					
m017 Etkili ve verimli öğretme ve öğrenme süreçleri planlayabilir		.579					
m002 Öğrencilerin gelişim özelliklerini, bireysel farklılıklarını ve ihtiyaçlarını dikkate alarak öğretme ve öğrenme ortamlarını düzenleyebilir.		.535					
m001 Kişisel ve mesleki gelişimi sağlayacak çalışmalar yapabilir.		.514					
m014 Öğretme ve öğrenme sürecine uygun yöntem ve teknikleri kullanabilir.		.490					
m005 Öğrencilerin doğal çevre ve tarihsel kültürel mirasın korunmasına duyarlı bireyler olarak yetişmesine katkı sağlayabilir.		.409					
m013 Öğrencilerin karşılaştığı problemler üzerinde çözüm yolları üretmesi için fırsatlar oluşturabilir.		.404					
m015 Öğrenci velilerine karşı anlayışlı ve duyarlı davranabilir.		.390					

Maddeler	Bileşen						
	1	2	3	4	5	6	7
m006 Öğrencilerin istenmeyen davranışlarını istendik davranışlara dönüştürmek için aileler ile işbirliği yapabilir.			- .531				
m022 Öğrencilerin toplumsal yaşamdaki farklı rol ve görevleri anlayabilmesi için ortam hazırlayabilir.			- .510				
m023 Öğrencilere öğrendiklerini yaşantılarına aktarabilecekleri fırsatlar oluşturabilir.			- .480				
m049 İçinde bulunduğu ortam/duruma göre öğrencilerin, vücudunu doğru kullanması için etkinlikler hazırlayabilir.			- .391				
m008 Öğrencilerin arkadaşları ile işbirliği yapabilecekleri etkinlikler hazırlayabilir.			.356				
m045 Karşılaştığı problemleri ifade etmesi için öğrencileri teşvik edebilir.				- .655			
m047 Öğrencilerin sorumluluk duygusunun gelişmesi için okul ve sınıfta çeşitli görevler verebilir.				- .614			
m048 Öğrenme süreci ile ilgili kararlara aile katılımını sağlayabilir.				- .605			
m044 Konuşurken ses tonunu uygun şekilde kullanabilir.				- .578			
m046 Öğrencilerin öz bakım becerilerini (yeme, içme, giyinme, tuvalet gereksinimi ve temizlik alışkanlıkları) geliştirmede yardımcı olabilir.				- .571			
m018 Öğrencilere değer verdiğini hissettirebilir.				- .442			
m042 Öğrencileri karşılaşılabilecekleri tehlikeli durumlar konusunda uyarabilir.				- .363			
m043 Öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirme davranışlarını geliştirmelerinde sabırlı davranabilir.				- .321			
m021 Paydaşları ile iş birliği yapabilir					.621		
m040 Mesleki etik ilkelere uyabilir.					.586		
m031 Öğrencileri ilgi ve tercihlerini ifade etmesi için cesaretlendirebilir.					.491		
m041 Çevresinden gelen eleştiri ve önerileri dikkate alarak öz değerlendirme yapabilir.					.491		

Maddeler	Bileşen						
	1	2	3	4	5	6	7
m029 Öğrencilerin içinde buldukları gelişim dönemlere ait özellik ve gereksinimlerini açıklayabilir.					.483		
m020 Öğrencileri duygu, düşünce ve hayallerini kendine özgü biçimde (tiyatro, dans, müzik vb) ifade etmeleri için destekleyebilir.					.465		
m032 Öğrencilerden kendisi ya da başkaları haksızlığa uğradığında neler yapabileceğini söylemesini isteyebilir.					.448		
m030 Öğrencilerin yaşadığı bir olay/durum karşısında duygularını ifade etmeleri için fırsatlar oluşturabilir.					.399		
m019 Öğretim süreçlerinde kullanılabilir ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanabilir.					.354		
m026 Öğrencilerin duygusal anlarında (hüzün, öfke vb) duyarlılık gösterebilir.					.319		
m033 Öğrencilerin farklı deneyimler yaşaması için ortamlar hazırlayabilir.						.686	
m034 Beden dilini (duruş, mimik, göz teması, el-kol-bacak hareketleri vb.) etkili kullanabilir.						.623	
m035 Çevresel şartları dikkate alarak öğretme ve öğrenme sürecini planlayabilir.						.582	
m027 Etkili iletişim yöntem ve tekniklerini kullanabilir.						.316	
m009 Öğrencileri dinledikleri /izledikleri hakkında yorum yapmaları için teşvik edebilir.							.749
m010 Etkinlikleri öğrencilerin yaşantılarıyla ilişkilendirebilir.							.653
m003 Öğrencilerin grup karşısında kendisini ifade edebilmesi için destek olabilir.							.579
m012 Öğrencilerin başkalarının duygularını anlamalarına yardımcı olacak etkinlikler hazırlayabilir.							.504
m004 Öğrencilerin grup karşısında kendisini ifade edebilmesi için destek olabilir.							.455
m052 Gerekli durumlarda farklı görüşlerini söylemesi için öğrencileri cesaretlendirebilir.							.336

Tablo 4.4.8’de görüldüğü üzere, ikinci kademe faktör analizi sonucunda Oblimin döndürme tekniği kullanılarak maddelerin faktörlere dağılımı incelenmiş ve tüm maddelerin içinde yer aldıkları faktörden yüksek değer (>.30) aldığı görülmüştür. Bu nedenle madde eleme işlemi gerçekleştirilmeden faktör analizi süreci tamamlanmıştır.

Son halinde ölçeğin 48 maddeden ve yedi faktörden oluştuğu, birinci faktörün toplam varyansın %52,47’sini, ikinci faktörün %4,33’ünü, üçüncü faktörün %2,94’ünü, dördüncü faktörün %2,55’ini, beşinci faktörün %2.37’sini, altıncı faktörün %2.26’sını yedinci faktörün %2.20’sini açıkladığı; toplamda da varyansın %69.13’ünün açıklandığı saptanmıştır. Aşağıda faktörler ve içerdiği maddelerin numaraları verilmiştir:

Tablo 4.4.9: Faktör Analizi Sonucunda Belirlenen Alt Boyutlara Giren Maddeler

Faktör	Madde Sayısı	Maddeler
Faktör 1	7	25, 36, 37, 38, 39, 50, 51
Faktör 2	8	1, 2, 5, 13, 14, 15, 16, 17
Faktör 3	5	6, 8, 22, 23, 49
Faktör 4	8	18, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48
Faktör 5	10	19, 20, 21, 26, 29, 30, 31,32, 40, 41
Faktör 6	4	27, 33, 34, 35
Faktör 7	6	3, 4, 9, 10, 12, 52
Toplam	48	

Tablo 4.4.9’da görüldüğü üzere, ölçeği oluşturan faktörlerden *birinci faktör* 7 madde (25, 36, 37, 38, 39, 50, 51); *ikinci faktör* 8 madde (1, 2, 5, 13, 14, 15, 16, 17); *üçüncü faktör* 5 madde (6, 8, 22, 23, 49), *dördüncü* faktör 8 madde (18, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48), beşinci faktör 10 madde (19, 20, 21, 26, 29, 30, 31,32, 40, 41), altıncı faktör 4 madde (27, 33, 34, 35) ve yedinci faktör 6 madde (3, 4, 9, 10, 12, 52) olmak üzere son hali ile ölçek 48 maddeden oluşmuştur. Bu işlemin ardından faktörlerin isimlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Her bir faktör, ilgili faktörde yer alan maddeler incelenerek isimlendirilmiştir. Bu bağlamda birinci alt boyutun “**Milli Değerler**” alt boyutu olarak; ikinci alt boyutun “**Mesleki Becerileri Kullanma**” alt boyutu olarak; üçüncü alt boyutun “**Eğitim Öğretimi Planlama**” alt boyutu olarak; dördüncü alt boyutun “**Öğrenciye Yaklaşım**” alt boyutu olarak, beşinci alt boyutun “**İletişim ve**

İş Birliği” alt boyutu olarak, altıncı alt boyutun **“Öğrenme Ortamları Oluşturma”** alt boyutu olarak, yedinci alt boyutun **“Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme”** alt boyutu olarak adlandırılması uygun görülmüştür.

Diğer yandan ölçeğe, *Şaşmaz-M Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği* adı verilmiştir. Taslak ölçek için hazırlanan ters (reverse) maddeler hakem görüşleri süreci sonucunda elenmiş olup son halinde ölçekte ters madde yer almamaktadır. Her faktörün puanı faktörün içerdiği maddelerin toplamlarının faktörün içerdiği madde sayısına bölünmesi ile elde edilmektedir. Puanların artması faktöre ismini veren ilgili özelliğın artması şeklinde yorumlanmaktadır. Buna bağlı olarak “Millî Değerler” puanlarının yüksek olması millî ve manevî değerleri kazandırma konusundaki yeterliklerin yüksekliğini; “Mesleki Becerileri Kullanma” puanlarının yüksek olması kişisel ve mesleki becerileri kullanma yeterliklerinin yüksek olduğunu; “Eğitim Öğretimi Planlama” puanlarının yüksek olması eğitim öğretimi planlama yeterliklerin yüksek olduğunu; “Öğrenciye Yaklaşım” puanlarının yüksek olması öğrenciye olumlu yaklaşım biçimleri konusundaki yeterliklerin yüksek olduğunu , “İletişim ve İş Birliği” puanlarının yüksek olması öğrencilerle etkin iletişim ve iş birliği kurma konusundaki yeterliklerin yüksekliğini, “Öğrenme Ortamları Oluşturma” puanlarının yüksek olması öğrenme ortamları oluşturma yeterliklerin yüksek oluşunu, “Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme” puanlarının yüksek olması da öğretme ve öğrenme sürecini yönetme yeterliklerinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ek olarak ölçekten bir de toplam puan elde edilmektedir. Toplam puanın yüksek olması da öğretmen yeterliklerinin yüksek olması şeklinde yorumlanmaktadır. Bu veriler bağlamında faktör analizi sonlandırılmış ve güvenilirlik analizlerine geçilmiştir.

Tablo 4.4.10: Güvenirlik Analizleri Sonuçları, ÖYÖ Alt Boyutları için İç tutarlık (Cronbach Alfa) Katsayıları

Faktör	Cronbach Alpha
Millî Değerler	.926
Mesleki Becerileri Kullanma	.896
Eğitim Öğretimi Planlama	.825
Öğrenciye Yaklaşım	.917
İletişim ve İş Birliği	.933
Öğrenme Ortamları Oluşturma	.847

Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme	.884
Ölçek Toplamı	.980

Tablo 4.4.10’da görüldüğü üzere, öğretmen Yeterlikleri Ölçeği’nin iç tutarlık katsayıları oldukça yüksek olarak tespit edilmiştir. Cronbach Alpha değerleri alt boyutlar için $\alpha_{\min}=.825$ ile $\alpha_{\max}=.933$ arasındayken toplam için bu değer $\alpha_{\text{top}}=.980$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4.4.11: Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği’nin Madde Ayırd Edicilik Analizleri

Madde	Gruplar.	N	\bar{X}	ss	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
Madde 1	Alt	49	3.65	.779	.111	-8.032	96	.000
	Üst	49	4.73	.531	.076			
Madde 2	Alt	49	3.35	.879	.126	-9.477	96	.000
	Üst	49	4.69	.466	.067			
Madde 3	Alt	49	3.53	.844	.121	-	96	.000
	Üst	49	4.86	.354	.051			
Madde 4	Alt	49	3.43	.842	.120	-	96	.000
	Üst	49	4.86	.408	.058			
Madde 5	Alt	49	3.41	.840	.120	-9.169	96	.000
	Üst	49	4.69	.508	.073			
Madde 6	Alt	49	3.39	.931	.133	-7.859	96	.000
	Üst	49	4.63	.602	.086			
Madde 8	Alt	49	3.43	.842	.120	-5.780	96	.000
	Üst	49	4.33	.689	.098			
Madde 9	Alt	49	3.37	.755	.108	-9.755	96	.000
	Üst	49	4.67	.555	.079			
Madde 10	Alt	49	3.18	.782	.112	-	96	.000
	Üst	49	4.55	.503	.072			
Madde 12	Alt	49	3.24	.723	.103	-9.707	96	.000
	Üst	49	4.53	.581	.083			
Madde 13	Alt	49	3.29	.677	.097	-	96	.000
	Üst	49	4.65	.522	.075			
Madde 14	Alt	49	3.37	.809	.116	-	96	.000
	Üst	49	4.71	.456	.065			
Madde 15	Alt	49	3.45	.792	.113	-9.899	96	.000
	Üst	49	4.73	.446	.064			
Madde 16	Alt	49	3.33	.987	.141	-6.984	96	.000
	Üst	49	4.47	.581	.083			
Madde 17	Alt	49	3.22	.848	.121	-8.184	96	.000
	Üst	49	4.45	.614	.088			
Madde 18	Alt	49	3.71	.764	.109	-8.515	96	.000
	Üst	49	4.78	.422	.060			
Madde 19	Alt	49	3.45	.614	.088	-	96	.000
	Üst	49	4.67	.474	.068			
Madde 20	Alt	49	3.00	.764	.109	-	96	.000

Madde	Gruplar.	N	\bar{X}	ss	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
	Üst	49	4.76	.480	.069	13.619		
Madde 21	Alt	49	3.20	.889	.127			
	Üst	49	4.65	.561	.080	-9.647	96	.000
Madde 22	Alt	49	3.10	.770	.110			
	Üst	49	4.55	.738	.105	-9.509	96	.000
Madde 23	Alt	49	3.02	.803	.115			
	Üst	49	4.51	.739	.106	-9.551	96	.000
Madde 25	Alt	49	3.24	.855	.122			
	Üst	49	4.67	.516	.074	10.017	96	.000
Madde 26	Alt	49	3.35	.855	.122			
	Üst	49	4.73	.446	.064	10.072	96	.000
Madde 27	Alt	49	3.20	.935	.134			
	Üst	49	4.71	.456	.065	10.161	96	.000
Madde 29	Alt	49	2.78	.919	.131			
	Üst	49	4.63	.727	.104	11.093	96	.000
Madde 30	Alt	49	2.92	.759	.108			
	Üst	49	4.69	.466	.067	13.954	96	.000
Madde 31	Alt	49	3.16	.773	.110			
	Üst	49	4.65	.522	.075	11.176	96	.000
Madde 32	Alt	49	3.14	.764	.109			
	Üst	49	4.73	.446	.064	12.598	96	.000
Madde 33	Alt	49	3.06	.747	.107			
	Üst	49	4.57	.540	.077	11.464	96	.000
Madde 34	Alt	49	3.22	.848	.121			
	Üst	49	4.61	.571	.082	-9.503	96	.000
Madde 35	Alt	49	3.31	.769	.110			
	Üst	49	4.53	.710	.101	-8.187	96	.000
Madde 36	Alt	49	3.14	1.021	.146			
	Üst	49	4.51	.545	.078	-8.273	96	.000
Madde 37	Alt	49	3.33	.899	.128			
	Üst	49	4.84	.373	.053	10.862	96	.000
Madde 38	Alt	49	3.45	.792	.113			
	Üst	49	4.84	.373	.053	11.092	96	.000
Madde 39	Alt	49	3.49	.794	.113			
	Üst	49	4.80	.407	.058	10.248	96	.000
Madde 40	Alt	49	3.12	.971	.139			
	Üst	49	4.82	.391	.056	11.325	96	.000
Madde 41	Alt	49	3.14	.957	.137			
	Üst	49	4.59	.610	.087	-8.936	96	.000
Madde 42	Alt	49	3.27	.785	.112			
	Üst	49	4.76	.480	.069	11.337	96	.000
Madde 43	Alt	49	3.24	.879	.126			
	Üst	49	4.67	.516	.074	-9.814	96	.000
Madde 44	Alt	49	3.29	.842	.120			
	Üst	49	4.63	.487	.070	-9.696	96	.000
Madde 45	Alt	49	3.35	.751	.107			
	Üst	49	4.76	.434	.062	11.356	96	.000
Madde 46	Alt	49	3.35	.805	.115			

Madde	Gruplar.	N	\bar{X}	ss	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
Madde 47	Üst	49	4.82	.391	.056	11.492	96	.000
	Alt	49	3.24	.879	.126	-		
Madde 48	Üst	49	4.73	.491	.070	10.363	96	.000
	Alt	49	3.53	.844	.121	-7.589		
Madde 49	Üst	49	4.63	.566	.081	-9.789	96	.000
	Alt	49	3.22	.823	.118	-9.789		
Madde 50	Üst	49	4.73	.491	.070	-9.963	96	.000
	Alt	49	3.20	.957	.137	-9.963		
Madde 51	Üst	49	4.65	.522	.075	-8.768	96	.000
	Alt	49	3.31	.940	.134	-8.768		
Madde 52	Üst	49	4.67	.516	.074	10.290	96	.000
	Alt	49	3.29	.791	.113	-		
Alt 1	Üst	49	4.72	.249	.036	12.892	96	.000
	Alt	49	3.13	.583	.083	-		
Alt 2	Üst	49	4.69	.253	.036	12.854	96	.000
	Alt	49	3.20	.631	.090	-		
Alt 3	Üst	49	4.61	.411	.059	12.659	96	.000
	Alt	49	4.01	.665	.095	-		
Alt 4	Üst	49	5.63	.342	.049	14.425	96	.000
	Alt	49	3.28	.518	.074	-		
Alt 5	Üst	49	4.67	.205	.029	17.265	96	.000
	Alt	49	3.65	.779	.111	-		
Alt 6	Üst	49	4.73	.531	.076	13.083	96	.000
	Alt	49	3.35	.879	.126	-		
Alt 7	Üst	49	4.69	.466	.067	15.181	96	.000
	Alt	49	3.53	.844	.121	-		
Toplam	Üst	49	4.86	.354	.051	17.420	96	.000
	Alt	49	3.53	.844	.121	-		

Tablo 4.4.11’de görüldüğü, üzere ölçek maddelerinin, alt boyutlarının ve toplam puanının ayırdediciliklerini belirlemek üzere üst %27 (n=49) ve alt %27’lik (n=49) grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar T testi sonucunda bütün gruplar için farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<,001). Söz konusu farklılık üst %27’lik grupların lehinedir. Elde edilen sonuçlar tüm ölçek maddelerinin, alt boyutlarının ve toplam puanının ayırdedici olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.4.12: Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği'nin Madde Toplam ve Madde Kalan Analizleri Sonuçları

Maddeler	Toplam Puan			Madde Kalan	
	N	r	p	r	p
Madde 1	183	.599	.000	.582	.000
Madde 2	183	.745	.000	.732	.000
Madde 3	183	.672	.000	.657	.000
Madde 4	183	.733	.000	.719	.000
Madde 5	183	.720	.000	.706	.000
Madde 6	183	.649	.000	.632	.000
Madde 8	183	.560	.000	.541	.000
Madde 9	183	.691	.000	.676	.000
Madde 10	183	.705	.000	.690	.000
Madde 12	183	.674	.000	.658	.000
Madde 13	183	.739	.000	.726	.000
Madde 14	183	.709	.000	.694	.000
Madde 15	183	.687	.000	.673	.000
Madde 16	183	.630	.000	.611	.000
Madde 17	183	.698	.000	.683	.000
Madde 18	183	.626	.000	.610	.000
Madde 19	183	.700	.000	.687	.000
Madde 20	183	.768	.000	.755	.000
Madde 21	183	.711	.000	.696	.000
Madde 22	183	.734	.000	.720	.000
Madde 23	183	.752	.000	.739	.000
Madde 25	183	.772	.000	.760	.000
Madde 26	183	.693	.000	.677	.000
Madde 27	183	.790	.000	.779	.000
Madde 29	183	.759	.000	.743	.000
Madde 30	183	.800	.000	.788	.000
Madde 31	183	.753	.000	.740	.000
Madde 32	183	.725	.000	.711	.000
Madde 33	183	.712	.000	.697	.000
Madde 34	183	.661	.000	.644	.000
Madde 35	183	.672	.000	.656	.000
Madde 36	183	.752	.000	.739	.000
Madde 37	183	.779	.000	.767	.000
Madde 38	183	.731	.000	.718	.000
Madde 39	183	.761	.000	.750	.000
Madde 40	183	.778	.000	.765	.000
Madde 41	183	.738	.000	.723	.000
Madde 42	183	.758	.000	.745	.000
Madde 43	183	.771	.000	.759	.000
Madde 44	183	.712	.000	.697	.000
Madde 45	183	.755	.000	.743	.000

Maddeler	Toplam Puan			Madde Kalan	
	N	r	p	r	p
Madde 46	183	.775	.000	.763	.000
Madde 47	183	.763	.000	.751	.000
Madde 48	183	.663	.000	.647	.000
Madde 49	183	.763	.000	.751	.000
Madde 50	183	.801	.000	.790	.000
Madde 51	183	.777	.000	.765	.000
Madde 52	183	.757	.000	.745	.000

Tablo 4.4.12’de görüldüğü üzere, tüm maddelerin madde toplam ve madde kalan analizlerindeki korelasyonları anlamlı olarak tespit edilmiştir. Madde toplam korelasyonlarında korelasyon değerleri $r_{\min}=.560 - r_{\max}=.801$ arasında; madde kalan (item-reminder) korelasyonlarında ise korelasyon değerleri $r_{\min}=.541 - r_{\max}=.790$ arasında yer almaktadır. Tüm değerler pozitif yönde $p<.001$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4.4.13: Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği’nin Faktörlerarası ve Faktör-Toplam Puan Korelasyon Değerleri

Faktörler		Alt2	Alt3	Alt4	Alt5	Alt6	Alt7	Toplam
Alt1	r	.774	.818	.835	.837	.772	.780	.922
	p	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N	183	183	183	183	183	183	183
Alt2	r		.793	.774	.769	.703	.810	.891
	p		.000	.000	.000	.000	.000	.000
	N		183	183	183	183	183	183
Alt3	r			.775	.828	.752	.798	.903
	p			.000	.000	.000	.000	.000
	N			183	183	183	183	183
Alt4	r				.839	.774	.757	.916
	p				.000	.000	.000	.000
	N				183	183	183	183
Alt5	r					.803	.790	.940
	p					.000	.000	.000
	N					183	183	183
Alt6	r						.700	.856
	p						.000	.000
	N						183	183
Alt7	r							.886
	p							.000
	N							183

Tablo 4.4.13’de görüldüğü üzere, tüm faktörlerin kendi aralarındaki korelasyonları $r_{\min}=.703 - r_{\max}=.839$ arasında; faktörlerin toplam puanla korelasyonları da $r_{\min}=.856 - r_{\max}=.940$ arasında yer almaktadır. Tüm değerler pozitif yönde $p<.001$ düzeyinde anlamlıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda toplanan verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Bulguların ele alınışında araştırmanın amacında yanıtı aranan soruların sırası dikkate alınmıştır.

Bu bölümde öğretmenler için Şaşamaz-M Öğretmen Yeterlik Ölçeği'nin geliştirilmesi sürecinde, toplanan veriler üzerinden gerçekleştirilen, geçerlik ve güvenirlik analizlerine ait sonuçlara yer verilmiştir.

İlgili Alan Yazının (Literatür) İncelenmesi İle İlgili Bulgular;

Ölçek geliştirme sürecinde madde havuzunu oluşturabilmek için öncelikle ilgili literatür ayrıntılı biçimde taranmış, sosyal medya, sosyal ağlar ve sosyal paylaşım siteleri ile ilgili şimdiye kadar hazırlanmış olabildiğince çok çalışma veya benzer araştırmalar ve bu araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları incelenmiştir. Bu çalışma yerli ve yabancı kaynakların taranması şeklinde iki boyutta gerçekleştirilmiştir. Yapılan kaynak taraması ile geliştirilecek ölçme aracı ile ilgili teorik alt yapı oluşturulmuştur.

Ayrıca, Nijer Abdou Moumoumuni Üniversitesi kütüphanesindeki Fransızca kaynaklar taranarak ilgili alan yazın incelenmiş Nijer'de genel eğitim araştırmaları mevcut olmasına rağmen öğretmen yeterlikleri konusu ile ilgili benzer araştırmalara rastlanmamıştır.

Uzman gözlemi (uzmanlara ait görüşlerin alınması) İle İlgili Bulgular;

Taslak olarak oluşturulan 70 madde, 2 okul öncesi öğretmeni, 1 anaokulu müdürü, 3 okulöncesi anabilim dalı öğretim görevlisi, 4 diğer dallarda öğretim görevlisi akademisyenden oluşan 10 kişilik hakem grubunun görüşlerine sunulmuş ve maddelerin araştırma konusu ile ilgili olup olmadığına dair görüşleri alınmıştır. Uzmanlardan maddelerin ölçek için uygunluğuna ilişkin cevaplarını 3'lü derecelendirme ölçeği (1:Kaldırılmalı, 2:Revize edilmeli, 3:Kalmalı) üzerinde belirtmeleri istenmiştir. Uzmanların açıklama yapmalarına olanak vermek için her bir

maddenin altına bir boşluk bırakılmış ve uzmanlara gerektiğinde maddeler üzerinde de düzeltme yapabilecekleri belirtilmiştir.

Uzman görüşlerine bağlı olarak çıkarılması uygun görülen 2 madde ölçekten çıkarılmış, sorun olduğu tespit edilen diğer maddelerin düzeltmeleri yapılmıştır. Bu aşamada ise toplam 4 madde ölçülmek istenen boyutta değişiklik yapılmadan düzeltmeye tabi tutulmuştur. Bu süreçte elde edilen bulgular ışığında taslak ölçeğin 68 maddeden oluşmasına karar verilmiştir.

Her Maddenin (İtem) Kapsam Geçerlik Oranlarının (Kgo) Hesaplanması (Lawshe Analizi) İle İlgili Bulgular;

Aşağıda sırasıyla program ve reklam formlarına ait uzman görüşlerine bağlı olarak hesaplanan KGO ve KGİ değerleri sunulmuştur.

Program Formun Ait KGO ve KGİ Değerleri

		KALSIN	REVİZE	ELE	KGO
1	Çocukların yakın çevreleri hakkında bilgi edinebilir	10			1,00
2	Çocukların yaşam deneyimleri hakkında bilgi edinebilir	8	2		1,00
3	Öğrencilerin kendisine ait fiziksel özelliklerini fark etmesi için fırsatlar oluşturabilir	9	1		1,00
4	Öğrencilerin çeşitli durum ve olayları inceleyerek tahminde bulunmasına fırsat verebilir	7	3		1,00
5	Olay /durumların sonucu hakkında düşüncelerini ifade etmesi için destek olabilir.	8	1	1	0,80
6	Karşılaştığı problemleri ifade etmesi için öğrencileri teşvik edebilir	7	3		1,00
7	Öğrencileri dinledikleri /izledikleri hakkında yorum yapmaları için teşvik edebilir.	9	1		1,00
8	Öğrencilerin merak ettiği konulara ilişkin soru sorması için teşvik edebilir.	10			1,00
9	Öğrencilerin yaşam deneyimlerini paylaşması için teşvik edebilir.	9	1		1,00
10	Öğrencileri ilgi ve tercihlerini ifade etmesi için cesaretlendirebilir	10			1,00
11	Öğrencilerin duygu, düşünce ve hayallerini kendine özgü biçimde (tiyatro, dans, müzik vb) ifade etmeleri için destekleyebilir.	9	1		1,00
12	Öğrencilerden kendisi ya da başkaları	9	1		1,00

		KALSIN	REVIZE	ELE	KGO
	haksızlığa uğradığında neler yapabileceğini söylemesini isteyebilir.				
13	Öğrencilerin kendisine ait, hoşlandığı ya da hoşlanmadığı özelliklerini ifade etmesi için fırsatlar oluşturabilir	9	1		1,00
14	Öğrencilerin grup karşısında kendisini ifade edebilmesi için destek olabilir.	9	1		1,00
15	Gerekli durumlarda farklı görüşlerini söylemesi için öğrencileri cesaretlendirebilir	8	1	1	0,80
16	Öğrencilerin başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözmesi için teşvik edebilir	9	1		1,00
17	Öğrencilere karşılaştığı sorunları çözemediği zaman yetişkinlerden yardım alabileceği konusunda önerilerde bulunabilir.	9	1		1,00
18	Öğrencilerin duygusal anlarında (hüzün, öfke vb) duyarlılık gösterebilir	7	3		1,00
19	Öğrencilere okul ve sınıftaki işlerde sorumluluk verebilir.	9	1		1,00
20	Öğrencileri karşılaşılabilecekleri tehlikeli durumlar konusunda uyarabilir.	7	2	1	0,80
21	Öğrencileri zararlı alışkanlıklardan kendisini koruması konusunda uyarılarda bulunabilir	7	2	1	0,80
22	Öğrencileri herhangi bir kaza/yaralanma durumunda yardım istemesi konusunda bilgilendirebilir	8	2		1,00
23	İçinde bulunduğu ortam/duruma göre öğrencilerin, vücudunu doğru kullanması için etkinlikler hazırlayabilir.	9	1		1,00
24	Öğrencilerin öz bakım becerilerini (yeme, içme, giyinme, tuvalet gereksinimi ve temizliği) geliştirmede yardımcı olabilir.	9	1		1,00
25	Öğrencilerin kendilerine ait eşyalarını koruma davranışlarını geliştirmelerinde sabırlı davranabilir	6	4		1,00
26	Öğretim süreçlerinde kullanılabilecek ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanabilir	6	3	1	0,80
27	Öğretme ve öğrenme sürecine uygun yöntem ve teknikleri kullanabilir.	7	3		1,00
28	Öğrencilerin gelişim dönemleri, bu dönemlere ait özellikleri ve gereksinimlerini açıklayabilir.	6	4		1,00
29	Çevresel şartları dikkate alarak öğretme ve öğrenme sürecini planlayabilir.	6	4		1,00
30	Etkili ve verimli öğretme ve öğrenme süreçleri planlayabilir	6	3	1	0,80
31	Öğrencilerin gelişim özelliklerini, bireysel farklılıklarını ve ihtiyaçlarını dikkate alarak	7	3		1,00

		KALSIN	REVIZE	ELE	KGO
	öğretme ve öğrenme ortamlarını düzenleyebilir				
32	Öğrencilere öğrendiklerini yaşantılarına aktarabilecekleri fırsatlar oluşturabilir	9	1		1,00
33	Faaliyetlerde farklı materyaller kullanımını teşvik edebilir.	8	2		1,00
34	Toplumsal yaşamda, bireylerin farklı rol ve görevlerinin öğrenciler tarafından anlaşılması için ortam hazırlayabilir	9	1		1,00
35	Çevresinde gördüğü rahatsız edici durum/olayları anlatması için öğrencilere sorular yöneltebilir.	9	1		1,00
36	Öğrencilerin farklı deneyimler yaşaması için ortamlar hazırlayabilir.	10			1,00
37	Öğrencilerin deneyimlerini hatırlayıp bir süre sonra tekrar ifade etmesi için gerekli ortamları oluşturabilir.	10			1,00
38	Öğrencilerin karşılaştığı problemler üzerinde çözüm yolları üretmesi için fırsatlar oluşturabilir.	9	1		1,00
39	Öğrencilerin yaşadığı bir olay/durum karşısında duygularını ifade etmeleri için fırsatlar oluşturabilir.	9		1	0,80
40	Gerekli durumlarda lider olmak isteyen çocuklara liderliği üstlenmesi için fırsat tanıyabilir.	9	1		1,00
41	Öğrencilerin arkadaşları ile işbirliği yapabilecekleri etkinlikler hazırlayabilir.	9	1		1,00
42	Öğrencilerin dikkat etmesi gereken durumları/öğeleri fark etmesine yardımcı olabilir	9	1		1,00
43	Etkinlikleri öğrencilerin yaşantılarıyla ilişkilendirebilir.	9	1		1,00
44	Öğrencilerin yakın çevrelerinin doğal ve kültürel özelliklerini dikkate alabilir.	8	2		1,00
45	Öğrencilerin sorgulama becerilerini geliştirecek etkinlikler hazırlayabilir.	9	1		1,00
46	Eğitim teknolojilerini etkin olarak kullanabilir	9	1		1,00
47	Öğretme ve öğrenme sürecine uygun araç, gereç ve materyalleri etkin kullanabilir.	7	3		1,00
48	Öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını sağlayabilir	9	1		1,00
49	Öğrencilere nesne / varlıkları gözlemleyerek özelliklerini ve kullanım amaçlarını söylemesi için sorular yöneltebilir	8	1	1	0,80
50	3Öğrencilerin doğal çevre ve tarihsel kültürel mirasın korunmasına duyarlı bireyler olarak	8	2		1,00

		KALSIN	REVIZE	ELE	KGO
	yetişmesine katkı sağlayabilir				
51	Öğrencilerde insan haklarını koruyan bireyler olma konusunda farkındalık oluşturabilir.	9	1		1,00
52	Öğrencilere ülkesinin milli ve manevi değerlerini kazanmasını sağlayacak etkinlikler hazırlayabilir	8	2		1,00
53	Öğrencilere çevresinde gözlemlediği güzellikleri korumak için neler yapılabileceği konusunda düşünce ve önerilerini sorabilir	9	1		1,00
54	Etkili iletişim yöntem ve tekniklerini kullanabilir	9	1		1,00
55	Öğrencilerin yeni / farklı sözcükler öğrenmelerine yardımcı olabilir.	10			1,00
56	Paydaşları ile iş birliği ve paylaşım yapabilir	9	1		1,00
57	Konuşurken ses tonunu uygun şekilde kullanabilir.	10			1,00
58	Beden dilini (duruş, mimik, göz teması, el-kol-bacak hareketleri vb.)etkili kullanabilir.	10			1,00
59	Öğrencilere değer verdiğini hissettirebilir.	10			1,00
60	Öğrencilerin kendisine yönelttiği sorulara net ve anlaşılır cevaplar verebilir	10			1,00
61	Öğrencilerin çatışmalar karşısında uygun davranış göstermesini sağlamak için model davranış sergileyebilir	9	1		1,00
62	Öğrencilerin başkalarının duygularını anlamalarına yardımcı olacak etkinlikler hazırlayabilir	7	3		1,00
63	Öğrenci velilerine karşı anlayışlı ve duyarlı davranabilir	10			1,00
64	Öğrencilerin istenmeyen davranışlarını istendik davranışlara dönüştürmek için aileler ile işbirliği yapabilir	9	1		1,00
65	Öğrenme süreci ile ilgili kararlara aile katılımını sağlayabilir	9	1		1,00
66	Kişisel ve mesleki gelişimi sağlayacak çalışmalar yapabilir	9	1		1,00
67	Mesleki etik ilkelere uyabilir	10			1,00
68	Çevresinden gelen eleştiri ve önerileri dikkate alarak öz değerlendirme yapabilir	9	1		1,00
					0,97
UZMAN SAYISI		10			
KAPSAM GEÇERLİK ÖLÇÜTÜ		0,62 ($\alpha=.05$)			
KAPSAM GEÇERLİK İNDEKSİ		0,95* ($p<.05$)			

Ölçekler uzmanlardan alındıktan sonra, uzmanların verdiği cevaplar tek bir formda toplanmıştır. On kişilik uzman grubunun görüşlerinin alındığı uzman değerlendirme formundan elde edilen veriler değerlendirilirken maddelerin ilgili faktör altında yer almasının uygun olduğuna karar vermek için Lawshe analizi sonuçları temel alınmıştır.

Yapılan analizler sonucunda 26 ve 27 nolu ifadelerin KGO değerleri kritik değerin [Kapsam Geçerlik Ölçütü] (0,62) altında olduklarından elenerek form dışına çıkarılmıştır. Geriye kalan maddelerin yani ölçeğin tamamına ait KGİ değeri sınır değerin üzerinde yer aldığından ölçeğin uzman görüşleri açısından tutarlı olduğu kabul edilmiştir. Kalan maddelerin KGO ortalamaları [Kapsam Geçerlik İndeksi] 0,95 olarak hesaplanmıştır. Bu değer yüksek bir düzeye işaret etmektedir

Pilot Uygulama İle İlgili Bulgular;

Pilot uygulama 20 kişilik bir öğretmen grubu üzerinde okul müdürleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama esnasında, uygulayıcı okul müdürlerinin konuya yakın ilgi gösterdikleri ancak daha önce bu tür bir ölçek kullanmadıkları için nasıl uygulayacakları ve öğretmenleri ölçekteki yeterlikler bazında nasıl değerlendireceklerini beyan etmişlerdir. Bu doğrultuda okul müdürlerine ölçeği uygulama esnasında nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda detaylı açıklamalar yapılmıştır.

Faktör analizi ve döndürme (rotation) işlemleri [yapı geçerliği] ile ilgili bulgular;

Birinci kademe faktör analizinde 5 faktörlü bir yapı elde edilmiş olup, ikinci kademe faktör analizinde de temel bileşenler analizi uygulanmış ve eigen değeri 1 olarak faktörlerin birbirleri ile ilişkili olduğu varsayımı ile direkt oblimin döndürme işlemi yapılmıştır. Bu işlemin ardından özdeğeri (eigen değeri) 1'den yüksek olduğu belirlenen ve toplam varyansın %69.13'ünü açıklayan 7 faktörlü bir yapı elde edilmiştir.

Güvenirlilik işlemleri (Cronbach's alpha) ile ilgili bulgular ;

Cronbach alpha değerleri alt boyutlar için $\alpha_{\min}=.825$ ile $\alpha_{\max}=.933$ arasındayken toplam için bu değer $\alpha_{\text{top}}=.980$ olarak hesaplanmıştır.

Öğretmen yeterlikleri ölçeği'nin madde ayırd edicilik analizi ile ilgili bulgular;

Elde edilen bulgularda, ölçek maddelerinin, alt boyutlarının ve toplam puanının ayırdediciliklerini belirlemek üzere üst %27 (n=49) ve alt %27'lik (n=49) grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Bağımsız Gruplar T testi sonucunda tüm gruplar için farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<.001$). Söz konusu farklılık üst %27'lik gruplar lehinedir. Elde edilen sonuçlar tüm ölçek maddelerinin, alt boyutlarının ve toplam puanının ayırdedici olduğunu göstermektedir.

Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği'nin Madde Toplam ve Madde Kalan Analizi ile ilgili bulgular;

Tüm maddelerin madde toplam ve madde kalan analizlerindeki korelasyonlarının anlamlı olduğu görülmüştür. Madde toplam korelasyonlarında korelasyon değerleri $r_{\min}=.560 - r_{\max}=.801$ arasında; madde kalan (item-reminder) korelasyonlarında ise korelasyon değerleri $r_{\min}=.541 - r_{\max}=.790$ arasında yer almaktadır. Tüm değerler pozitif yönde $p<.001$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür.

Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği'nin Faktörlerarası ve Faktör-Toplam Puan Korelasyon Değerleri ile ilgili bulgular;

Tüm faktörlerin kendi aralarındaki korelasyonları $r_{\min}=.703 - r_{\max}=.839$ arasında; faktörlerin toplam puanla korelasyonları da $r_{\min}=.856 - r_{\max}=.940$ arasında yer almaktadır. Tüm değerler pozitif yönde $p<.001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmaya başlamadan önce Sahra Altı Afrika ülkesi olan Nijer’de eğitim sistemi ve uygulamalarında çok sayıda olumsuzluklar yaşandığı, bu olumsuzlukların temelinde Batılı Ülkelerin ekonomik, sosyal, siyasi ve psikolojik baskı ve yaptırımlarının olduğu araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir.

Bu konularda başarı sağlayabilmenin ilk ve en önemli yolu, idealist, mesleki yeterliği yüksek, donanımlı öğretmenlerin varlığı ve çalışmalarıyla olacağı, ülkenin eğitim sorumluları ve araştırmacının ortak kanaati olmuş bunun üzerine her şeyden önce mesleki yeterliği yüksek nitelikli öğretmenler yetiştirmek amacı ile öğretmen yeterlikleri ölçeği geliştirilmesine, bu ölçek ile mevcut öğretmenlerin yeterliklerinin ölçülmesine, eksik yeterliklere yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenmesine, üniversitelerde öğretmen yetiştirme bölümlerine öneriler geliştirilerek yeni bölümler ya da yeni dersler eklenmesine ışık tutacak bir çalışma yapılmasına karar verilmiştir.

Öncelikli olarak, Türkiye ve Nijer’deki ilgili literatür taranmış, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yeterlikleri kaynakları incelenmiş, 7900 öğretmenden oluşan evren grubu içinden 183 kişilik örneklem grubu ile çalışmaya yapılmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde, yapılan analizden elde edilen bulguların yorumlarına dayalı olarak varılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Literatür taraması ve teorik yapının oluşturulmasından sonra, ülkenin sosyo-ekonomik düzeyi, öğretmen standartları ve toplumsal dinamikleri göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Öğretmenlerin mesleki yeterliliğini ölçmek için hazırlanan 70 maddelik ölçme aracı öncelikle kapsam geçerliliği için 10 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Ardından uygulanan Lawshe tekniği ile her bir maddenin kapsam geçerlik oranı hesaplanmış ve neticede 18 madde ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 52 maddelik ölçme aracı Fransızca’ya çevrilmiş ve öncelikle 20 öğretmen için pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulama sonucunda ölçek maddelerinde ve uygulama esnasında herhangi bir sorun yaşanmamış ve sonrasında, 183 anaokulu,

ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenine kendi okul yöneticileri tarafından uygulanmıştır.

Elde edilen veriler ile ölçeğin güvenirlik işlemleri için yapılan analizler sonucunda , Cronbach alpha değerleri alt boyutlar için $\alpha_{\min}=.825$ ile $\alpha_{\max}=.933$ arasındayken toplam için bu değer $\alpha_{\text{top}}=.980$ olarak hesaplanmıştır Cronbach α katsayısı ne kadar yüksekse ölçekteki maddelerin aynı oranda birbiriyle tutarlı ve ölçeğin o oranda aynı özelliği ölçen maddelerden oluştuğu belirtildiğinden (Tezbaşaran, 2008) ölçeğin maddelerinin tutarlı ve ölçeğin aynı özelliği ölçen maddelerden oluştuğu söylenebilir.

Daha sonraki aşamada, yapı geçerliği bağlamında gerçekleştirilecek faktör analizi öncesinde verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi yapılmıştır. Çalışmada KMO değeri .952, Bartlett's küresellik testi de ($\chi^2=8345.10$; $p<.001$) olarak hesaplanarak yeterli bulunmuştur. Bu sonuçlar madde puanları arasında güçlü bir ilişkinin varlığını, değerlerin faktörlere için kullanılabilir durumda olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuçların ardından faktör analizine geçilmiştir.

Faktör analizinde temel bileşenler analizi uygulanmış, eigen değeri 1 olarak işleme başlanmış ve faktörlerin birbirleri ile ilişkili olduğu varsayımı ile direkt Oblimin döndürme işlemi yapılmıştır. Bu işlemin ardından, özdeğeri (eigen değeri) 1'den yüksek olduğu belirlenen ve toplam varyansın %68.08'ini açıklayan 7 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Birinci kademe faktör analizi sonucunda Oblimin döndürme tekniği kullanılarak maddelerin faktörlere dağılımı incelendiğinde dört maddenin hiçbir faktörden yüksek değer ($>.30$) almadığı görülmüştür. Bu maddeler (7, 11, 24 ve 28. Maddeler) elenerek kalan 48 madde ile faktör analizi yinelenmiştir.

Ancak ikinci kademe faktör analizi öncesinde, yapı geçerliği bağlamında faktör analizinden önces verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla tekrar Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi yapılmıştır. Çalışmada KMO değeri .952, Bartlett's küresellik testi de ($\chi^2=7610.31$; $p<.001$) olarak hesaplanarak yeterli bulunmuştur. Bu sonuçlar madde puanları arasında güçlü bir ilişkinin varlığını, değerlerin faktörlere için kullanılabilir durumda olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar alındıktan sonra faktör analizine geçilmiştir.

İkinci kademe faktör analizinde de yine birinci kademede olduğu gibi, temel bileşenler analizi uygulanmış, eigen değeri 1 olarak faktörlerin birbirleri ile ilişkili olduğu varsayımı ile direkt oblimin döndürme işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu işlemin ardından özdeğeri (eigen) değeri 1'den yüksek olduğu belirlenen ve toplam varyansın %69.13'ünü açıklayan 7 faktörlü bir yapı elde edilmiştir.

Aynı veriler ile iki kademe de faktör analizi yapılmış ve bu işlemler sonucunda ölçekte 4 maddenin hiçbir faktörden yük almadığı görülmüş ve ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 48 madde 7 faktörlü bir yapı oluşturmuştur. Oluşan 7 alt boyut ölçtükleri ortak yeterlilik baz alınarak isimlendirilmiş ve ölçğe son hali verilmiştir.

Son aşamalara yaklaşıldığında, ölçğin 48 maddeden ve yedi faktörden oluştuğu, birinci faktörün toplam varyansın %52,47'sini, ikinci faktörün %4,33'ünü, üçüncü faktörün %2,94'ünü, dördüncü faktörün %2,55'ini, beşinci faktörün %2,37'sini, altıncı faktörün %2,26'sini yedinci faktörün %2,20'sini açıkladığı; toplamda da varyansın %69.13'ünün açıklandığı saptanmıştır.

Bu saptamalar dahilinde, ölçği oluşturan faktörlerden *birinci faktör* 7 madde (25, 36, 37, 38, 39, 50, 51); *ikinci faktör* 8 madde (1, 2, 5, 13, 14, 15, 16, 17); *üçüncü faktör* 5 madde (6, 8, 22, 23, 49), *dördüncü* faktör 8 madde (18, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48), *beşinci* faktör 10 madde (19, 20, 21, 26, 29, 30, 31,32, 40, 41), *altıncı* faktör 4 madde (27, 33, 34, 35) ve *yedinci* faktör 6 madde (3, 4, 9, 10, 12, 52) olmak üzere son hali ile ölçek 48 maddeden oluşmuştur. Bu işlemin ardından faktörlerin isimlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Her bir faktör, ilgili faktörde yer alan maddeler incelenerek adlandırılmıştır. Bu bağlamda birinci alt boyutun “Millî ve Evrensel Değerler” alt boyutu olarak; ikinci alt boyutun “Mesleki Becerileri Kullanma” alt boyutu olarak; üçüncü alt boyutun “Eğitim Öğretimi Planlama alt boyutu olarak; dördüncü alt boyutun “Öğrenciye Yaklaşım” alt boyutu olarak, beşinci alt boyutun “İletişim ve İş Birliği” alt boyutu olarak, altıncı alt boyutun “Öğrenme Ortamları Oluşturma” alt boyutu olarak, yedinci alt boyutun “Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme” alt boyutu olarak adlandırılması uygun görülmüştür.

Bu başlıklar altında ölçğe 7 alt boyutlu son şekli verilmiş, öğretmen yeterliklerini ölçme ve yeterlikleri yüksek öğretmenler yetiştirmek amacı ile kullanılmak üzere Nijer Milli Eğitim Bakanlığına Hediye edilmiştir. Geliştirilen öğretmen yeterlikleri

ölçeği ÷lkede eğitim sisteminin ihtiyacına yönelik bir ilk olması nedeniyle büyük önem arz etmektedir.

Araştırmaya yönelik öneriler şu şekilde ifade edilebilir. Araştırma, ÷lkede uzun süreli elektrik kesintileri, internet erişiminin çok sınırlı olması, yasal sorunlar, coğrafik ve iklimsel olumsuzluklar göz önüne alınarak çok zor şartlar altında sürdür÷lebilmıştır. Yasal onayın alınması, evrenin tespit edilmesi , saha uygulamasının yapılması, verilerin toplanması çok uzun zaman almış ve ancak 183 öğretmen üzerinde uygulama yapılabilmiştir. Tüm bu şartlar dikkate alınarak daha sonra yapılacak araştırmalar için daha uzun süre planlanabilir, saha da ulaşım kolaylığını sağlamak için 4*4, yüksek arazi aracı temin edilebilir ve ulaşılan verilerin genellenebilirliğinin daha sağlıklı olabilmesi için çalışma daha büyük örneklerle gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Abdul Kadir Hamid M.A. (2015). *Sahra Altı Afrika'sında Eğitimde Yapılan Özelleştirmeler ve Eğitim Kalitesi*: 76
- Aker, J. & Mbiti I. (2010). *Mobile Phones and Economic Development in Africa*.s:45
- Aktağ, I. (2003). *Teacher Efficacy of Pre-service Teachers* (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Apley, A. (Igbo, U ca. 9th century) . *Thematic Essay Heilbrunn Timeline of Art History* . The Metropolitan Museum of Art. Metmuseum.org. Erişim tarihi: 2010-05-18.
- Ayoub, M. M. (2004). *Islam: Faith and History*. Oxford: Oneworld: 76 92–3, 96–7.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. PegemA Yayıncılık. Ankara.
- Bandura, A. (2001). Social Cognitive Theory: an Angetic. *Annual Review of Psychology, Vol, 54* (1), s:1-26.
- Bray, M. (1996). *Educational Reform in a Small State*. Bhutan's New Approach to Primary Education s:18-19
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory Factor Analysis For Applied Research*. New York: Guilford Press. New York
- Bursalıoğlu, Z. (1981). *Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yeterliklerine İlişkin Bir Araştırma* (2. bs.).Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.Ankara.
- Çakan, M. (2012) *Sömürge Sonrası Dönemde Afrika'da Bütünleşme Hareketleri*.Selçuk Üniversitesi.Konya.
- Çokluk, Ö., Şekerçioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve Lisrel Uygulamaları*. Ankara. Pegem A.
- Diamond, J. & Guns, G. (1999). *The Fates of Human Societies*. New York: Norton,Yayınevi s:167.
- Edward L. (2004). *Itineraria Phonicia* Peters Publishers: 200. ISBN 90-429-1344-4
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. ISBN 9753371233 1. Baskı: 56 Alkım Yayınevi. İstanbul.
- Eyma, A. K. and Bennett, C. J. (2003). *Delts-Man in Yebu: Occasional Volume of the Egyptologists* Electronic Forum No. 1, Universal Yayınevi: 210.

- Geo, B. M. (1903). *The Berbers*. Journal of Royal African people book on ligne: 161.
- Glick, T. F. (2005). *Islamic And Christian Spain in the Early Middle Ages*. Brill Academic Yayınevi: 37.
- Hassan, F. A. (2002). *Droughts, Food and Culture*, Springer: 17.
- Hayduk, L.A. (1987). *Structural Equation Modeling With LISREL Essential And Advances*. Baltimore. The John Hopkins Universty Press.
- İlyas, E., Coşkun, İ. & Toklucu, D. (2016) *Türkiye’de Aday Öğretmen Yetiştirme Modeli İzleme ve Değerlendirme*. ISBN- 978-975-2459-01-4. Seta Yayınları 78 Ankara
- Jöreskog, K. Ve Sörbom, D. (2001). *LISREL 8.51*. Mooresvile. Scientific Software
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2003). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. Sosyal Psikoloji Dizisi:1. 10. Basım. Evrim Basım Yayım. İstanbul.
- Karasar, N.(1991). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* :77. Sanem Matbaası. Ankara.
- Kavas, A. (2011). *Osmanlı Afrika İlişkileri*: 126-127 ISBN- 978-6055397-02-9 İstanbul.
- Klainbaum, D.G., Kupper, L.L., Muller, K.E., (1987). *Applied Regression Analysis and Other Multivariable Methods*. USA, Boston: PWS-Kent Publishing.
- Lipinski, E.(2004). *Itineraria Phonicia*. Peters Yayınevi. 200.
- Magagi, B. (2018) İlköğretim Bakanlığı: 36. Niamey
- Mardia K. V. (1974). Applications of Some Measures of Multivariate Skewness and Kurtosis in Testing Normality and Robustness Studies. *The Indian Journal of Statistics, Series B*, 36(2): 115-129
- Mc Grail, S. (2004). *Boats of the World*, Oxford University Press: 48.
- Meredith, M. (2006). *The Fate of Africa – A Survey of Fifty Years of Independence. Modeling*. New York. Routledge Taylor & Francis Group.
- Mohamed, A. K. H. *Sahra Altı Afrika’ında Eğitimde Yapılan Özelleştirmeler ve Eğitim Kalitesi*
- Mokhtar, G. (1990). *UNESCO General History of Africa, Vol. II, Abridged Edition: Ancient Africa*., ISBN 0-85255-092-8. University of California Press.
- Mussie, T. G. (2010). *Eritrea*. ABC-CLIO: 153.
- Nebel, A. Landau-Tasseran, Filon,E.& Oppenheim,D.& Faerman, M. (2010). *Genetic Evidence for the Expansion of Arabian Tribes into the Southern Levant and North Africa*, American Journal of Human Genetics: 6.

- Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri (2006). *Temel Eğitime Destek Projesi "Öğretmen Eğitimi Bileşeni* T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme Ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. TEDP. Ankara.
- Özdemir, S.& Yalın, İ. (1998). *Her Yönüyle Öğretmenlik Mesleği*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Saraç, C. (2001). *Türk Dili ve Edebiyatı/ Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Sayre, A. P. (1999). *Africa*, Twenty-First Century Books: 64
- Schermelleh-Engel, K. S., Moosbrugger, H. ve Müller, H. (2003). Evaluating The Fit Of Structural Equation Models: Tests Of Significance And Descriptive Goodness-Of-Fit Measures. *Methods of Psychological Research Online*: 23-74.
- Schumacker, R. E. ve Lomax, R. G. (2010). *A Beginner's Guide To Structural Equation*
- Sertima, I. (1995). *Egypt: Child of Africa/S V12 (Ppr)*, Transaction Publishers: 324–325. ISBN 1-56000-792-3.
- Steven Varnis, (1990). *Reluctant aid or aiding the reluctant?: U.S. food aid policy and the Ethiopian Famine Relief*, ISBN 0-88738-348-3: 38
- Subaş, Abdurrahman; Çetin, Münevver. (2017). Enneagram Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlik Ve Geçerlilik Çalışması. *SOBİDER: Sosyal Bilimler Dergisi*. Yıl: 4, Sayı: 11, Haziran 2017: 160-181. Doi: <http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.3478>
- Sunal, C.E. *Sürdürülebilir kalkınma için Afrika'daki gençlerin eğitimsel açıdan desteklenmesi*. UNICEF http://www.unicef.org.uk/UNICEFs--Work/Araştırma_raporu
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics (5th ed)*. Boston. USA. Allyn and Bacon.
- Tekin, H. (1993). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı.
- Tezbaşaran, A.A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: TPD Yayınları.
- Tezcan, C. (2008). *Yapısal Eşitlik Modelleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Turgut, M. F. (1997). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Türk Eğitim Derneği *Öğretmen Yeterlikleri* (2009): 4-10 ISBN 978-9944-5128-6-2 Ankara.

- Türkkaya, A. (2010). *Emparyalizmin Afrika Sömürüsü*. Birinci Basım: No:201 İleri Yayınları.
- Varnis, S. (1990). *Reluctant aid or aiding the reluctant? U.S. food aid policy and the Ethiopian Famine Relief*: 38.
- Weather, W. *Migration of Early Humans From Africa Aided* : 831-834
- Yıldırım, C. (1999). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: ÖSYM yayınları.
- Yurdugül, H. (2005). “Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için geçerlik indekslerinin kullanılması” XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitapçığı s: 79-94 Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- Zeller, R.A. and Carmines, E.G. (1978). *Statistical Analysis of Social Data*. USA, Chicago: Rand McNally College Publishing Company.

İnternet Kaynakları

- https://www.academia.edu/8845455/Do%C4%9Fu_Afrika_Prehistoryas%C4%B1na_Genel_Bir_Bak%C4%B1%C5%9F.
- [AsanteAfrica.2010.AsanteAfrica.http://www.asanteafrica.org/why---education---Asante/?utm_medium=cpc&utm_source=google&utm_campaign=Asante%20Africa%20Foundation%20](http://www.asanteafrica.org/why---education---Asante/?utm_medium=cpc&utm_source=google&utm_campaign=Asante%20Africa%20Foundation%20).
- Decret, F. & Mohamed F. (1981). *L'Afrique du Nord dans l'Antiquité*. Paris. <http://michel-desfayes.org/namesofcountries.html>
- Hyperlink <http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/1058484.stm>
- Hyperlink <https://tr.wikipedia.org/wiki/Afrika>
- Hyperlink <http://eacea.ec.europa.eu/eğitim/eurydice>

Dergi, Makaleler ve Raporlar

- Africa Education Watch.(2009)*Rapport National d'Evaluation* . Association Nigérienne de Lutte Contre la Corruption Section Transparency International- NIGER
- Avrupa Komisyonu/EACEA/Eurydice, (2013). *Avrupa'da Öğretmenler ve Okul Liderlerine İlişkin Temel Veriler*. 2013 Baskısı. Eurydice Raporu. Luxembourg: Publications Office of the European Union. (<http://eacea.ec.europa.eu/eğitim/eurydice>).

Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. Eğitim Yönetimi Dergisi: 470-483.

Education. International Journal of Educational Reform 5(1) : 15- 25.

Edward Lipinski, Itineraria Phonica, Peters Publishers, 2004: 200. ISBN 90-429-1344-4

Eğitim Sistemlerinin Yapısı Zorunlu Eğitim: 217
<http://siteresources.worldbank.org/turkeyinturkishexn/resources/4556871149577653453/ekler.pdf>

Forests and deforestation in Africa – the wasting of an immense resource. afrol News.

Genetic study roots humans in Africa , BBC News | SCI/TECH.

Köymen, Ü. (1994). Öğrenme ve Ders Dalışma Stratejileri Envanteri: *Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2(1): 19-28.

Ptolemaic and Roman Egypt (2010): 332- 395 Wsu.edu. 1999-06-06. 28 May 2010 Abdou Moumouni Üniversitesi/Niamey.

Mauritania – Arab invasions. Library of Congress Country Studies.

National Geographic Society. (2003). *Atlas - Xpeditions @ nationalgeographic.com*. Erişim tarihi: 2009-03-01.

Revue de Philologie (1976) 50, s:221-238 <https://www.klincksieck.com/livre/1889-revue-de-philologie-1976t501>

Homo sapiens: University of Utah News Release: Feb. 16, 2005

Africa: *Environmental Atlas*. (2011). 06/17/08.African Studies Center. University of Pennsylvania.

BBC News | Sci/ Tech.28.06.2018

Ansiklopedi

Dursun, D. (t.y) *Afrika (Tarih)*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C.I,
420.

EKLER

EK 1

Şaşmaz-M ÖĞRETMEN YETERLİĞİ ÖLÇEĞİ ÖRNEK MADDELER- (TÜRKÇE)

Şaşmaz-M Öğretmen Yeterlik Ölçeği

Sayın Yönetici,

Bu uygulama, yöneticilerin algılarına göre anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenlerinin mesleki yeterlik düzeylerini saptamaya yönelik olarak bir ölçme aracı geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Öğretmen yeterliklerine ilişkin deneyimlerinizi, gözlem ve izlenimlerinizi paylaşmanız bilimsel nitelikli bu çalışmaya çok önemli katkılar sağlayacaktır. Çalışmanın güvenilirliği öğretmenler hakkındaki görüşlerinizi **içtenlikle, dürüstçe** ifade etmenize bağlıdır. Bu nedenle her bir maddeyi dikkatle okuyarak cevaplayınız ve lütfen **boş ifade bırakmayınız**. Uygulama formuna isim yazmanıza gerek yoktur. Elde edilen veriler bilimsel çalışmanın amacının dışında bir amaçla kullanılmayacaktır.

Cevaplarken sadece yöneticilik yaptığınız okulunuzdaki öğretmenlerin yeterliklerini düşünerek işaretleyiniz. Katkılarınız için tekrar teşekkür ederim.

Zehra ŞAŞMAZ

La Directrisme Ecole De L'amtie Nigero-Turque / Elle est etudiant en doctorat au Abdi
Moumoun Université

No	Okul Türünüz Anaokulu: İlkokul: Ortaokul: Lise: Cinsiyetini Kadın: Erkek:	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Milli Değerler						
1	Öğrencilerin yeni / farklı sözcükler öğrenmelerine yardımcı olabilir.	①	②	③	④	⑤
2	Öğrencilerde insan ve hayvan haklarını koruyan bireyler olma konusunda farkındalık oluşturabilir.	①	②	③	④	⑤
3	Öğrencilere çevresinde gözlemlediği güzellikleri korumak için neler yapılabileceği konusunda yönlendirebilir.	①	②	③	④	⑤
4	Öğrencilerin kendisine yönelttiği sorulara net ve anlaşılır cevaplar verebilir.	①	②	③	④	⑤
5	Öğrencilere ülkesinin milli ve manevi değerlerini kazanmasını sağlayacak etkinlikler hazırlayabilir.	①	②	③	④	⑤
6	Eğitim teknolojilerini etkin olarak kullanabilir.	①	②	③	④	⑤
7	Öğretme ve öğrenme sürecine uygun araç, gereç ve	①	②	③	④	⑤

	materyalleri etkin kullanabilir.					
Mesleki Becerileri Kullanma						
8	Farklı ülkelerde ki eğitim modellerini inceleyerek kendini geliştirebilir.	①	②	③	④	⑤

EK 2**ŞAŞMAZ-M ÖĞRETMEN YETERLİK ÖLÇEĞİ ÖRNEK MADDELER
(FRANSIZCA)****Mesdames, Messieurs les directeurs d'école,**

Cette enquête s'inscrit dans la cadre d'une étude envue de développer un outil de mesure des niveaux de compétence professionnelle des enseignants.

Elle s'adresse à vous, Mesdames et Messieurs les Directeurs d'école afin de recueillir vos perceptions sur le personnel enseignant placé sous votre responsabilité.

Le partage de vos expériences, observations et impressions sur les compétences des enseignants apportera une contribution significative à cette étude scientifique. La fiabilité de l'étude dépend de votre sincérité et de votre honnêteté. Pour cette raison, veuillez lire attentivement chaque élément du document en répondant sans laisser d'expression vide.

Vous n'avez pas besoin de saisir un nom dans ce formulaire. Les données obtenues ne seront utilisées à aucune autre fin que celle de l'étude scientifique.

Lorsque vous répondez, indiquez simplement la Section d'enseignement des enseignants (maternelle ou primaire) de votre école.

Zehra ŞAŞMAZ

La Directrisme Ecole De L'amitie Nigero-Turque / Elle est etudiant en doctorat au Abdi
Moumoun Üniversite

No	Veillez cocher l'ordre d'enseignement de votre école : Jardin d'enfants: () Primaire: () College: () Lycée: () Les sexes: F: () M: ()	Fortement en désaccord	En désaccord	indécis	D'accord	Tout à fait d'accord
Avoir la Connaissance Des Valeurs Nationales,Spirituelles et Universelles.						
1	Etre capable de faire des travaux pour le développement personnel et professionnel	①	②	③	④	⑤
2	Etre capable d'organiser des environnements d'enseignement et d'apprentissage en tenant compte des caractéristiques de développement , des différences individuelles et des besoins des élèves	①	②	③	④	⑤
3	Etre capable d'aider les élèves à s'exprimer devant un groupe d'élèves (un auditoire)	①	②	③	④	⑤
4	Etre capable d'encourager les élèves à résoudre les problèmes avec les autres par la communication	①	②	③	④	⑤
5	Etre capable de contribuer à l'éducation des élèves à être des personnes sensibles à l'environnement naturels et à la préservation du patrimoine historique	①	②	③	④	⑤
6	Etre capable de collaborer avec les parents pour transformer les comportements indésirables en comportements souhaités des élèves.	①	②	③	④	⑤
7	Etre capable d'aider les élèves à remarquer les situations /éléments qui nécessitent une attention particulière	①	②	③	④	⑤
Savoir Utiliser Ses Compétences Personnelles Et Professionnelles						
8	Etre capable de préparer des activités de collaboration entre élèves.	①	②	③	④	⑤

EK 3

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: Zehra ŞAŞMAZ

Doğum yeri: Osmaniye

Lisans: Anadolu Üniv. Okul Öncesi Öğretmenliği

Lisansüstü: Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi /Yedi Tepe Üniv.

Doktora, Eğitim Bilimleri Niger Abdou Moumounoi Üniversitesi (Tez dönemi)

Adres: Niamey/NİJER

zehrasasmaz@gmail.com

Bildiri ve Makaleler

- Milli Ve Manevi Değerlere Dayalı Kültürel Miraslarımızın Okul Öncesi Dönemde Geleneksel Oyunlar İle Tanıtımı Ve Aktarımı
- Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Bağımlılığı Oluşumunda Ebeveyn Davranışları
- Montessori Yaklaşımı ve Eleştirel Düşünme Becerileri
- Alman Eğitim Sistemi Ve Eğitim Kurumlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi
- Anglosakson ve Bonapartis Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi
- Kız Teknik ve Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Bu Bölümü Tercih Nedenleri
- Okul ve Eğitim Yöneticilerinin Kurmuş Olduğu Sivil Toplum Kuruluşlarının Mesleki Etkililiği Araştırılması: Nitel Çalışma
- Okul Yöneticiliği Meslek İlkeleri
- Okul Yöneticiliği Meslek Standartları ve Mesleki Etik Kodları Belirleme ve Nitelikli Okul Yöneticisi Yetiştirme
- Velilere Göre Okul Yöneticilerinin Sahip Olması Gereken Yeterlilikler

Akademik Çalışmalar

- MEB Türkiye Okul Öncesi Mateyal Geliştirme Komisyon Üyeliği (2016-2017)
- MEB Türkiye Okul Öncesi Materyal Geliştirme Çalıştay 1-2-3-4-5-6-7 (2016-2017)
- MEB Türkiye Okul Öncesi Eğitim Programı ve Nitelik Geliştirme Çalıştay (2016)
- Erken Çocukluk Dönemi Farkındalık Çalıştay (TOÖEGD 2016)
- Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu Fiziksel Donanım Geliştirme Çalıştay (2016)
- İGEDER Uluslararası Erken Çocukluk Kongresi Düzenleme Kurulu Üyeliği
- İGEDER Erken Çocukluk Eğitimi Kongresi Çalıştay
- Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Politikaları /Ulusal Eğitim Çalıştay
- Değerler (Erdem) Eğitimi Çalıştay
- I. II. ve III. Öncü Eğitimciler Okul Öncesi Öğretmenleri Zirvesi
- İGEDER Erken Çocukluk Eğitimi Zirvesi (Düzenleme kurulu)

Hazırladığı Projeler

- AB Projesi- Erken Çocukluk Döneminde Öğrenmeyi Öğrenme (90 puan ile kabul ve uygulandı)
- AB Projesi- Ekran İle Değil Oyun İle Öğreniyorum (90 puan)

- İstanbul İl Özel İdaresi AB Projesi / İlk Adımlar Yarınlarına Hazırlar
- Urfa Milli Eğitim Müdürlüğü SODES Değerlerimle Varım Projesi
- Okul Yöneticiliği Meslek Standartları ve Mesleki Etik Kodları Belirleme ve Nitelikli Okul Yöneticisi Yetiştirme Projesi (OYMESEP)

Katıldığı Seminerler

- Montessori Eğitim Modeli Felsefe, İlke ve Uygulamaları Eğitimi /GERMANY
- Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar /TÜBİTAK (Üstün Yetenekliler Mentörlüğü)
- Üstün Yeteneklilerin Öğretmenleri ve Aileleri
- Üstün Zeka Tanımları ve Özellikleri
- Üstün Yetenekli Öğrencileri Tarama ve Tanımlama
- Üstün Zekalıların Eğitiminde Teknoloji Kullanımı
- Üstün Yetenekliler İçin Müfredat Modelleri
- Üstün Yetenekliler İçin Eğitim Stratejileri
- Okul Öncesi Dönemde Eğitici Drama / Prof.Dr.Alev Önder
- Eğitimde Geliştiren Öğretmen ve İletişim Bilinci /Doğan Cüceloğlu
- Öğretmen Eğitimi –Tecrübelerimizi Paylaşıyoruz
- Duygu Eğitiminde Oyun ve Oyun Dili /Oğuz Saygın
- Okul Öncesi Zirvesi/ Fazilet Koleji

Hazırladığı Atölyeler

- Matematik ve Düşünme Becerileri Klübü (5 yaş)
- Bilim Atölyesi (5 yaş))
- Geleneksel Türk El Sanatları Atölyesi (5 yaş)
- Oyun İle Tarih Öğretimi Atölyesi (4-5 yaş)
- Türk Çocuk Oyunları Atölyesi (4-5-6 yaş)
- Türk Strateji ve Akıl Oyunları Atölyesi (5-6 yaş)
- Türk İslam Sanatları Atölyesi (Tezhip-Ebru-Hat) (4-5-6 yaş)
- Montessori Eğitimi İle Somut Matematik ve Ses Eğitimi (Palet Eğt. Kur.ortak)
- Drama İle Din Eğitimi (4-5-6 yaş)
- Oyun Terapisi Atölyesi (Nun Koleji-ortak)
- Gölge Oyunu Atölyesi (Hacivat-Karagöz)